10 ՓԱՐԱ.

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՎԵԼԵԳԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի ճատտէսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ.

ارمنیجه سورهانتاك غزته‌سی
صاحب امتیاز د. جیوه‌لك
باب عالی جاده‌سی نومرو ۲۰

DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTNOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ խմբագրութեան ուղղուած ո և է գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը սկսին ամէն ամսոյ 10ին, 20ին և 30ին

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ֆրք. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
Արշալոյսին

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱ

Ա.

Որչափ ատեն որ Եւրոպական միւս տէրութիւնները Ափրիկէի արեւելեան կողմին վրայ քաղաքական ակնարկ մը չէին նետեր, Անգլիա այդ մասին հոգ ընելու պէտք չունէր։ Բայց այն օրէն ի վեր երբ Ֆրանսացիները Մատակասքար կ'երթային, խնդիրը բոլորովին կը փոխուէր և ծանր կերպարանք մը կ'առնէր։

Մատակասքար թէև Ափրիկէի ցամաք երկրին վրայ չէ բայց գրեթէ թըրքանալի դիմացը Հնդկական Ովկիանոսին մէջ այնպիսի իշխող դիրք մը ունի որ եթէ մասնաւոր համաձայնութիւն մը կամ ապագային համար զօրաւոր ապահովութիւն մը չըլլար, չատ զարմանալի պիտի ըլլար որ Անգլիացիները ներէին Ֆրանսացիներուն Հնդկաստանի ճամբուն վրայ այդպիսի ամենակարեւոր, ընդարձակ, և հրամայող դիրքի մը մէջ ազատօրէն հաստատուիլը։

Անգլիոյ մէջ այդ ժամանակ մեծ իրարանցում մը չփրթաւ, և ասիկայ բնական էր, որովհետեւ համաձայնութեան ոգին աղէկ մը հասկցուած չէր այն ատեն, և ամէն բան միայն պատերազմական տեսակէտով, կոյր ատելութեամբ կը վճռուէր։

Մինչ կը յիշենք Ս[illegible] հետեւեալ նշանակալից խօսքերը, որոնք եթէ այն ատեն ճշմարտութեան շատ մօտ կը գտնուէին, հիմայ ալ պատճառ չկայ որ կարծեցնել տայ թէ փոփոխութիւն մը կրած են անոնք։

«Ինչու իրար կ'անցնինք, ըսած էր այն ատեն նոյն անուանի լրագիրը· Ֆրանսացիները երբ Մատակասքար կ'երթան։ քաղաքակրթութիւնն է որ իրենց հետ հոն կը տանին. ուստի առեւտրական տեսակէտով նպաստաւոր է այդ մեզի համար· իսկ երբ պատերազմ մը ծագի Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջև, Ֆրանսացիներուն ձեռքով զարգացած Մատակասքար, մեզի համար պատրաստ որս մը կրնայ ըլլալ»։

Եւ այսչափը կը բաւէր Անգլիացիներուն դիւրաբորբոք և կասկածոտ միտքը հանդարտեցնելու։

Անկէ ի վեր տեղի ունեցած դէպքերը, և գործերու խորհրդաւոր ուղղութիւնը իրաւունք կուտային հաւատալու որ, Ֆրանսայի և Անգլիոյ դահլիճներուն խորհած և կարգադրած բանը պատերազմականէն բաւական տարբեր գոյն մը ունէր, փրկարար գոյն մը։

Պիզմարքի խորհուրդները՝ իրենց արդիւնքները ցուցնել սկսած էին։

Ալզաս—Լօրէնէն ետքը Ֆրանսա Եւրոպայի մէջ ընելիք բան մը չունէր, և իր ճշմարիտ շահերն ալ ճիշդ ու ճիշդ այսպէս կը պահանջէին։ Ափրիկէի արեւելեան, արեւմտեան, և հարաւային մասերը այնպիսի ընդարձակ և պատրաստ ասպարէզներ կը պարունակէին, որոնք լիուլի կրնային գոհացնել յարմարութիւն ունեցողներուն առեւտրական պէտքերը, զինուորական փառքը, հողային ստացուածքի փափաքը, և մասնաւորապէս Ֆրանսայի ալ, Ալզաս—Լօրէնին փոխարինութիւններէն մէկը, ինչպէս էին Ասիական Թօնքինը և նըմանները։

Գերմանիոյ և Անգլիոյ փափաքն էր Եւրոպայի մէջ Ֆրանսայի տեսակ մը դիկտատորութեան վերջ տալ և անոր վերակենդանութիւնը արգիլել, առանց անոր վայելուչ մեծութեան դպչելու և օրինաւոր բաղձանքներուն գործադրութեան հակառակելու, որչափ իրենց շահերուն չէր սպառնար։

Արդ, շատ նշաններ կան հաստատող որ, փոխադարձ համաձայնութեան մը ծրագիրը պատրաստուած էր արդէն, երբ Ֆրանսացիները պատրուակ մը ստեղծելով Մատակասքար կ'երթային և փառաւորապէս կը գրաւէին զայն, առանց գործին մէջ ուղղակի կերպով շահ ունեցող Անգլիոյ կողմէ ո և է ընդդիմութիւն մը տեսնելու, թէև խորհրդարանին մէջ ըստ սովորութեան տեղի կ'ունենային շատ մը առարկութիւններ որոնք միայն միամիտները խաբելու կը ծառայեն, եւ իրականին մէջ արձանագրութենէ դուրս ուեւ է արդիւնք մը չեն ունենար երբ գործ մը հաստատապէս որոշուած է պետական եւ իբագեկ անձերու կողմէ, եւ պետութեան իրական շահը եւ պետական գաղտնիք մը կը պարունակէ այն։

Շատ Տօն Քիշօթական պիտի ըլլայ այն յաւակնութիւնը, թէ Ափրիկէի արեւելեան, արեւմտեան, և հարաւային մասերուն մէջ գտնուող բոլոր տրամադրելի երկիրները միայն Անգլիոյ համար ստեղծուած են և խնյահաս Անգլիացիներէն եւ ոչ մէկուն մաքէն իսկ կ'անցնի երթալ տեղ մը, ուր երթալը անհրաժեշտ պէտք մը չէ պետական շահերուն համար, եւ կամ ուր ուրիշ վաստակը մէկը պիտի երթայ, եթէ իրենք չերթան։

Արդ, իւրաքանչիւրին համաձայնելուն համար, իւրաքանչիւրին յարմար փոխարինութեան պէտքը յառաջ կուգար։

Եւրոպական տէրութեանց ուշադրութիւնը Եւրոպայէն դուրս դարձած օրէն, Անգլիոյ Հնդկական քաղաքականութիւնն ալ զգալի փոփոխութիւն մը կրելով, ասիականին հետ արտասովոր կարեւորութիւն մըն ալ կը ստանար, եւ Հնդկաստանի ճամբուն վրայ գտնուող արեւելեան Ափրիկէի մէջ իր դիրքը զօրացնելու եւ ապահովելու պէտքը առաջ կուգար. պէտք մը՝ որուն ստիպողականութիւնը չէին կրնար ուրանալ ո՛չ Ֆրանսա, ո՛չ Գերմանիա եւ ոչ ալ ուրիշ ո եւ է մէկը։

Մէկ կողմէ Անգլիոյ՝ Արեւելեան Ափրիկէի մէջ հաստատուելու և զօրանալու պէտքը, և միւս կողմէ հաւասարակշռութեան բնական օրէնքը ստիպողականութիւն մը յառաջ բերին, հետզհետէ ըլլալիք բաներուն վրայ նախապէս համաձայնութիւն մը գոյացնելու, ինչ որ ետքէն ընելը շատ դժուար և հաւանականաբար վտանգաւոր ալ կրնար ըլլալ, կիրքերու գրգռման և այդ գրգռութեան բորբոքելուն պատճառաւ։ Տարիներ առաջ այս այսպէս էր· բայց հիմայ, փառք փոխադարձ շահերու վրայ հիմնուած համաձայնութեան այդ դրութիւնը վտանգաւոր և սուղ արիւն սպառնացող իրերու կարգը անցած է, և կը յուսանք որ շատ հեռու չէ այն ժամանակը, երբ պարզապէս քաղաքական ոճիր մը կարգն ալ պիտի անցնի։

Հարաւային Ափրիկէի անգլիական ստացուածքներու ճիշդ քովն էր նաեւ գերմանական ստացուածքը. և որովհետեւ Ֆրանսա ալ Ափրիկեան մեծ տէրութիւն մըն էր, և առանց իրեն գոհացուցիչ բաժին մը տալու, Անգլիոյ՝ հարաւային և արեւելեան Ափրիկէի մէջ զօրանալը, բարոյապէս երեւակայելի էն մեծ և էն աններելի հարուածը պիտի ըլլար Ալզաս-Լօրէնէն ետքը, այս համաձայնութեան դարուս մէջ ամենէն բնականը և ամենէն կարեւորը կ'ըլլար, այս երեք գլխաւոր Եւրոպական-Ափրիկեան տէրութեանց շահերուն յարմար կարգադրութիւն մը յառաջ բերելը։

Բարեյոյսի Գլուխէն Ֆաշօտա մինչեւ Ֆաշօտա ամբողջ Արեւելեան Ափրիկէ ներկային և ապագային համար անգլիական կ'ըլլար, և անոր ճիշդ դիմացի կողմը գտնուող այն մեծածաւալ Մատակասքար կղզին ալ Ֆրանսական, զանոնք իրենցը ընելու աշխատութիւնը և զոհողութիւնը իւրաքանչիւրին թողլով։

Եթէ արիւնալից պատերազմներէ աւելի խաղաղ համաձայնութեան հաւատալու կրցանք համոզուիլ, ահա այս կերպով կրնանք լուծել այն յայտնի գաղտնիքը, թէ ինչո՞ւ համար Ֆրանսացիներուն Մատակասքար երթալը չարգիլեցին Անգլիացիները, մինչդեռ կրնային արգիլել. և եւրոպական մեծ տէրութիւններն ալ, հակառակ իրենց ժողովուրդներուն մեծագոյն մասին բաղձանքներ չմիջամտեցին Թրանսվալի գործերուն, մինչդեռ անկարելի բան մը չէր ատիկա։

Ֆրանսայէն, Գերմանիայէն և Անգլիայէն դուրս, միւս եւրոպական մեծ տէրութեանց և Ամերիկայի մեծ հանրապետութեան այս մասին որոշած ուղղութեան վրայ միտք յոգնեցնելու պէտք չկայ։ Ատիկա ամենապարզ և ամենէն բնական բանն էր։ Այդ տէրութիւնները խնդրին մէջ մէկուն կամ միւսին հետեւորդը և ձայնակիցը ըլլալով, իրենց պաշտպանեալները համաձայնելէ ետքը ինչ ցոյցեր ալ ընէին, այդ ցոյցերը, պարզամիտները խաբելէ զատ, զէրոյի չափ կարեւորութիւն չէին կրնար ունենալ։

Կարեւորը միայն Ֆրանսացիներուն Ֆաշօտա երթալն էր, ուր Անգլիացիներուն՝ աւելի առաջները երթալու ճամբան կտրել կ'ուզէին, և ասով քիչ մնաց որ Եւրոպայի խաղաղութիւնը վրդովուէր. և շատ լաւ կ'ըլլար որ Ֆրանսացիները այդ տեսակ [illegible]թենէ ետ կենային, իրենց [illegible]ը չըվտանգելու համար։

Ցայտնի է թէ Հօլանտացիները և Անգլիացիները իրարու դէմ ինչ հին ատելութիւն ունէին։ Եթէ Անգլիա մը չըլլար, այսօր Հօլանտա Եւրոպայի եօթերորդ մեծ տէրութիւնը եղած պիտի ըլլար. դժբաղդաբար Հօլանտայի Պօէրներն ալ ճիշդ այն ճամբուն վրայ կը գտնուէին որ ,,Անգլիական պողոտայ մը ըլլալու սահմանուած էր, և Անգլիացիներու հոգին եղող Հնդկական քաղաքականութիւնը կը պահանջէր որ այդ պողոտան ունէ կասկածելի արգելքէ մաքրուի և ազատ ըլլայ։

Հարաւ. Ափրիկէի մէջ Հօլանտացիները Անգլիացիներու դէմ ոխ պահելու շատ մեծ իրաւացի պատճառներ ունէին։ Բարեյոյսի Գլուխին մէջ հաստատուած առաջին եւրոպական ժողովուրդ իրենք էին. և այն ատենէն մինչեւ Սուէզի ջրանցքը բացուելով, Անգլիոյ և Հնդկաստանի միջեւ գտնուող միակ ճամբան իրենց ձեռքն էր. կասկածոտ Անգլիացիներուն գործին չեկաւ այս բանը, և Ֆրանսացիներուն հետ ծովային մեծ պատերազմի մը բռնուած ըլլալնուն ալ չնայելով, կը զարնէին և Հօլանտացիներու կը յափշտակէին այդ գաղթավայրը, գրեթէ ասկէ հարիւրվեց տարի առաջ։ Հօլանտացիներն ալ կը քաշուէին երկրին ներսերը, ուր վերջապէս կը հաստատէին Թրանսվալի և Օրանժի հանրապետութիւնները. և դժբաղդութիւնը հոն է որ, այդ երկիրները դարձեալ այսօր կը գտնուին ճիշդ այն ճամբուն վրայ, որ Անգլիական Հնդկաստան կ'առաջնորդէ։

ԼԻՈՆԵԼ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՅԱՐԿԵՐՈՒ ՏԱԿ

Մարդկութեան այնքա՜ն բազմազան խաւերուն մէջ, ստորին դասակարգէն մինչեւ Հայ-Լայֆը, ամէնքն ալ իրենց դիրքին, կացութեան, միջավայրին համեմատ ընտանեկան համեստ շրջանակ մը ստեղծած են։ Եւ գիտէ՞ք, այդ համեստ կարծուած ընտանիքի բազմանդամութեան մէջ ինչպիսի՜ անօրինակ ոճիրներ կը գործուին—[illegible] սակայն— եւ որոնց հեղինակները յաճախ նոյն իսկ ընտանիքի հայրերն են։

Օրուան մէջ տեղի ունեցած անճահ դէպք մը, խառնակեցիկ պարագայ մը, առանց նկատի առնելու անոր բարոյական իսկական արժէքը, անոր գործած ազդեցութիւնը մատղաշ մաքին, դեռահաս օրիորդին փափուկ ջիղերուն, իբրեւ անհրաժեշտ խօսակցութիւն մը, իբրեւ ընկերական օգտաշատ հարց մը մէջտեղ կը նետուէին, ու կը սկսին վիճիլ, եզրակացութիւններ հանել, խորհուրդներ յղանալ, միեւնոյն ատեն առանց պահ մը նկատողութեան առնելու իրենց շուրջը գտնուող մատղաշ հոգիներու վրայ ներգործած ազդեցութիւնը։

Բարոյականի աւերումը, խաթարումը կրկնապատկող, անբարոյականութիւն մուծանող պարագայ մըն է այս, որ ,,երբեք նկատի չառնուիր անգիտակցաբար։

Կեանքի պայքարին անգիտակից, մարդերու խառնակեցութեան եւ կամ չար զգացումներուն անընդունակ մատղաշ հոգի մը, դպրոցականի անմեղ կեանքով ծանրաբեռնուած, ամէն գիշեր չարունակաբար ընտանեկան երեկոյթներու, կիներու համախմբումին, եռուզեռումին մէջ, եւ երկար չատ երկա՜ր բամբասանքներու, խծբծանքներու շղթային ունկնդրելու դատապարտուած, առանց կարենալ ըմբռնելու անոնց խօսքին արժէքը, յորդացնելիք գայթակղութիւնը, տեղի տալիք վատ պարագան, ակամայ ինքզինքը անոնց յորձանքին կուտայ։

Առաջին անգամներ միայն մակերեւութային ազդեցութիւն մը կունենայ անոնց խօսքը եւ շատ չուտ կը տպաւորուի իր մաքին մէջ, որովհետեւ մանուկը մինչ չարին հետապնդող մըն է ի բնէ. իսկ քիչ վերջը ներգործելով իր ներքին ԵՍի գիտակցութեան վրայ, կ'ուզէ թափանցել անոնց խօսակցութեան անհամ նիւթին, եւ ահա գայթակղութեան ահաւոր պարագայ մը, որուն փարելէ վերջ, չէ կարելի զանի զզուեցնել ու ետ կեցնել, նկատել տալով թէ ահաւոր կործանման մը կը հետապնդի անգիտակցաբա՛ր։ Ո՞վ է յանցաւորը. ո՞չ ապաքէն ընտանեկան համեստ կարծուած շրջանակը, միջավայրը, ուր խօսակցութիւնը գայթակղութեան գագաթնակէտը հասած ըլլալով, ոչ ոք ուշադրութիւն դարձնել ուզած էր օրուան օգտակար խնդիրներով, ընկերական հարցերով զբաղելու։

Եւ կը գուշակէ՞ք անչուշտ թէ ինչ տեսակ անպատեհութիւններ կը ծնին այս անհարազատ վարմունքէն. մարդկութեան դէպի կործանում առաջնորդուելու ամենէն գլխաւոր պարագաներէն մէկն ալ ասիկայ կրնայ համարուիլ. անգիտակից իր ըրածին, դէպի անդունդ, դէպի մահ, դէպի քայքայում առաջնորդել, եւ ընտանիք մը խսպառ մը կործանման մատնուած տեսնելու դժբաղդութեան վիճակիլ։

Օրուան թերթեր առհասարակ չեն հետեւիր այս տեսակ սոսկում ազդող խընդիրներու, որո՛նք ամբողջի մը գոյութեան հիմերը կը խախտեն։ Զուտ ընկերական խնդիրներով զբաղիլ ալ գիտնանք, ուրկէ պիտի կրնանք անխուսափելիօրէն ամէն արդիւնք քաղել, ամէն առաւելութիւն տեսնել, եւ ուրկէ՝ միեւնոյն ատեն պիտի ընդունինք բարիքներ, որոնք անհատական չեն այլ ընդհանուրին սեպհական։

Շատ անգամներ, թերեւս ամէն անգամ, առիթ կ'ունենանք ընտանեկան ոեւէ բարեկեցիկ յարկի տակ, մանուկէն մինչեւ ալեւոր ծերունիին ներկայութեան լսելու այնպիսի խօսքեր, որոնք տափակութենէ անդին չեն կրնար անցնիլ, եւ որոնց օգտակարութիւնը չարիք հասցնելու մէջ միայն կը կայանայ։

Վստահաբար կ'ըսեմ թէ ամբողջ ընտանիքի մը պատիւը աղարտող, անոր սրբութիւնը, նուիրականութիւնը պղծող չարիքները՝ անհարկի ու անտեղի կերպով անչափահասներու առջեւ եղած խօսակցութիւններէն կը ծնին. մէկ խօսքով մոլութեան առաջնորդելու պատճառ կը հանդիսանան։

Բանգէտ կարծեցեալներուն եւ բարոյամոլ կոչուածներու ուշադրութեան արժանի պարագայ մըն է այս, որ լրջօրէն նկատողութեան առնուելով կը յուսամ թէ կըրնան օգտակար արդիւնքներ յառաջ գալ, և խսպառ ազատ պահել ընտանիք մը աւերման մատնուելէ, անոր բարեկեցիկ դիրք մը ստեղծելով։ ՆՈՐԱՅՐ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Անգլիերէնի ուղղագրութիւնը կազմակերպելու խնդիրը նոր բան չէ. մօտաւորապէս երեք դար է որ Անգլիացի բանասէրներու և պրօֆէսէօրներու մեծ մասը կը զբաղի անով։ Սակայն 1840 թուականէն սկսեալ անգլիերէնի ուղղագրութիւնը կանոնաւորելու համար ցոյց տրուած գործունէութիւնը իր ծայր աստիճանին հասած է։ Նոյն թուականէն վերջ հրատարակուած անգլիական եւ ամերիկեան բազմաթիւ օրաթերթեր ու հանդէսներ լայնօրէն բացած էին իրենց էջերը ուղղագրական պայքարին առջեւ։

Spelling Reformը իրականութեան ճամբուն մէջ դնելու աշխատողներէն առաջինը եղած է Բիդմէն։ Այս այն անձն է, որ լեզուագիտութիւնը Անգլիացիներու մէջ տարածելու համար մէկ քանի տասնեակ տարիներ առաջ Լոնտոնի մէջ հիմնած է ընկերութիւն մը որ մինչեւ այսօր կը շարունակուի «Isaac Pitmao and sons, Ltd. նուան տակ, եւ որուն ուսանողներու մատուցած ծառայութիւնները ամէն գովեստէ վեր է։ Բիդմէն 1844ին հրաւէր կարդացած է իրենց մայրենի լեզուի բարւոքման նախանձախնդիր բոլոր Անգլիացի ձեռնհաս անձերու խնդրելով որ միթինկներու մէջ, լրագիրներու միջոցաւ խօսին ժողովրդեան, ցոյց տալով անոր՝ իր մայր-լեզուի թերութիւնները, եւ զանոնք բառնալու միջոցները։ Բիդմէնի հրաւէրը անպատասխանի չի մընար։ Իրեն կ'օժանդակեն Ալեքսանդր Էլիս, Տքդ. Լադամ, Բրօֆ. Հոլտըմէն, հռչակաւոր արեւելագէտ Մաքս Միւլլըր, Սըր Զարլս Րիտ, Տքդ. Մօրըլ։

1876ին ուղղագրական խնդիրը այնքան կը տաքնայ որ ուսանողներն ալ գործի մէջ կը խառնուին։ 112 Սքուլ Պօրտ յորջորջուող վարժարաններ ձայն կը բարձրացնեն միահաղոյն, եւ կը խնդրեն օրուան կառավարութենէն որ արքայական յանձնաժողով մը կազմուի, որուն գործը ըլլայ աջակցիլ անգլիերէն անկանոն ,,ուղղագրութիւնը չէնքի շընորհքի բերելու աշխատող անձերու, և՝ միանգամ ընդմիշտ վերջ դնել այն զարհուրելի դժուարութեանց որոնց ենթակայ կ'ըլլան ուսանողներ անկերպարան ուղղագրութեան պատճառաւ։

Գործը մինչեւ այդ վիճակին հասցնողները եղած էին Բիդմէն եւ իր համախոհները. ասոնք կը յորդորէին Անգլիացի ժողովուրդը՝ ընդունիլ ձայնանշային գրութիւնը փոխան ուղղագրական հին ձեւին։ Թէ ինչ էր այդ ձայնանշային սիստէմը, կ'արժէ կարծեմ քիչ մը աւելի խօսիլ նոյն խնդրոյ մասին որպէս զի կարենամ աւելի լաւ կերպով բացատրել միտքս։

Բիդմէն եւ ընկերները կ'ըսէին թէ ինչ հարկ կայ երկար բառերով կամ բազմաթիւ տառերով գրել գրութիւն մը, քանի որ աւելի կարճ ու դիւրին եղանակը կայ գրելու. Ուրեմն ըստ ձայնանշային գրութեան։ though բառը որ վեց տառերով կը գրուի. երկու գրով պիտի ներկայացուէր. t եւ h տառերուն տեղ պիտի գործածուէր յունարէն «թէլդա» գիրը։ Արդէն «թէլդա» կը համապատասխանէ անգլիերէն «th» բաղաձայնային «տիկրաֆ»ին։ Երկու բաղաձայններու միացման կ'ըսուի consonantal digraph։ Անգլիերէն այբուբենին մէջ չկայ որոշ տառ մը, որով կարելի ըլլայ հայերէն չ, չ, ճ, ք, ֆ, և յունարէն «թէլդա» գրերուն հնչումը

ձեռք բերել։ Ուստի Անգլիացիները սովորած են գործածել զոյգ տառեր. այդ տիկրաֆները են հետեւեալները. ch, ck, dg, gh, sh, th, wh, tch, sch, sc, ng, ph, rh։ Արդ, though տիկրաֆը մէկ գրով գրելէ վերջ, մնացեալ o, u, g, h չորս տառերուն տեղ պիտի գործածուէր մէկ նշան մը, ըսել է though բառը փոխանակ վեց տառերով գրուելու պիտի գըրուէր երկուքով այն է յունարէն «ակլդա» գրով և ուրիշ յատուկ նշանով մը։ Անոնցմէ ուրիշ օրինակ մը, longer բառը երկու կերպով կը հասկցուի կը նշանակէ թէ՝ «փափաքող» և թէ «երկայնագոյն» ուսանողներուն դիւրութիւն մը տալու համար ձայնանշային գրութեան համեմատ «g» տառին քով գտնուող և nasal guttural հնչում ունեցող «n» գիրը տարբեր կերպով պիտի գրուէր որով չկարելի պիտի ըլլար միեւնոյն կերպով գրուող, այլ տարբեր իմաստ ունեցող բառեր իրարմէ զանազանել։ Ձայնանշային (o) ին եւ արդի (o)ի իրարմէ ունենալիք տարբերութիւնը այն պիտի ըլլար որ ձայնանշային (o) պիտի գործածուէր այն բառերուն մէջ ուր նոյն տառը long open vowvel (երկայն բաց ձայնաւոր) մըն է ինչպէս more, so oldest, spoken, only բառերուն մէջ, իսկ արդի (o) պիտի գործածուէր այն բառերուն մէջ ուր short vowel մըն է (o) գիրը, ինչպէս objeet, strongly, nor, not, rod, freedom, complete archbishop բառերուն մէջ։ Ձայնանշային սխտեղմին համաձայն all. broad. ought, cause, call. false, always, because եւն. բառերու a, oa, ough, au միացեալ տառերը, որոնք պարզապէս (o)ի տեղ դրուած են պիտի ջնջուէին, եւ անոնց փոխարէն կիսարկութեան պիտի դրուէր ձայնանշային (o)ի համար որոշուած նշանը։ Անգլիերէն Ալֆապէտի առաջին տառը (a) մէկ քանի տեսակ արտասանութիւն ունի. որոնք են short sound, long sound, open կամ wide sound broad sound, երկայն հնչում ունեցող (a) կարճ հնչում ունեցող (a)էն զանազանելու համար, ինչ որ անհրաժեշտ է, պիտի գործածուէր յունարէն «էփսիլօ՛ն» գիրը։ Այն բառերուն մէջ ուր (a) կարճ հնչում ունէր, իր հին ձեւովը պիտի գրուէր, օրինակ at. had, mat. հոն՝ ուր (a) տառը open sound էր, պիտի ներկայացուէր տարբեր նշանով մը։

Ձայնաւոր տառերու հինգերորդը (u) երկու հնչում ունի long sound ինչպէս use, pure, sure, dispute, disuse բառերու մէջ, և short sound ինչպէս է us, must, but, dun, dull բառերու մէջ։ Արդի Անգլիերէն ուղղագրութեան մէջ կարճ ու երկայն հնչում ունեցող ձայնաւորներ իրարմէ չեն տարբերիր ձեւով. բայց ձայնանշային [illegible] իւրաքանչիւրին տարբեր ձեւ մը պիտի տար։

Գիտենք որ «of» նախադրութիւնը հընագոյն Անգլիերէնի մէջ (ov) կը գտնուէր ու այնպէս ալ կ՚արտասանուէր, այսօր իսկ թէեւ (of) կը գրուի, բայց յաճախ (օվ) կ՚արտասանուի. այդ պատճառաւ ձայնանշային գրութեան կուսակիցներ (f) տառը ջնջելով, անոր տեղ (v) կը գործածէին։

Կան կարգ մը (s) ունեցող բառեր, որոնցմէ ոմանք սուր հնչում մը ունին եւ ոմանք կակուղ, այսինքն մէկ մասին մէջ գտնուած (s) տառը ունի հայերէն (ս)ի հնչումը, եւ միւս մասին մէջ (զ)ի. ինչպէս misled, resent, resing, resolve, resort, resound բառերու մէջ ուր (s)ը (զ) հնչելու է այս բառերու իմաստն է «մոլորեցնել» «վերառաքել» «կրկին ստորագրել» «վերլուծել» «վերակարգել», «կրկին արտասանել». թէ որ անուշադրութեամբ այս բառերու մէջ գտնուած (s) գրին չտանք իր սեփհական հնչումը եւ քիչ մը կակուղ արտասանենք զայն, անմիջապէս բառերը կը փոխեն իրենց իմաստը եւ յն ատեն կը նշանակեն «բաբակ անձրեւել», «փոխարէնը հատուցանել», «լքանել», «միտքը դնել», «ընթանալ», «արձագանգ տալ». առանց բառարանի աջակցութեան չենք կրնար գիտնալ թէ ո՛ր բառին մէջ (s) գիրը (s) արտասանելու է, և ո՛ր բառին մէջ (s)ը (z) արտասանել պէտք է. բոլոր այս դժուարութեանց առաջքը առնելու համար Բիդմէն եւ իր գաղափարակիցներ կը պնդէինթէ այն բառերուն մէջ ուր (s) գիրը (z)ի հնչում ունի, պէտք է նոյն տառով գրել զայն, որպէս զի մէկ բառի արտասանութիւնը միւս համանման բառի արտասանութեան հետ չփոթուի։

Անցեալոյն մէջ մեծ աղմուկ հանող ձայնանշային գրութեան վրայ այսքան տեղեկութիւն տալ բաւ կը համարիմ, խոստանալով յաջորդ յօդուածով մը ցոյց տալ թէ ինչ արդիւնք առաջ եկաւ անգլիերէն ուղղագրութիւնը կանոնաւորելու համար եղած նիւթական ու բարոյական այնքան անհուն զոհողութիւններէն։ Բ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՉԷՄՊԸԼԷՆԻ ԴԷՄ.— Հականգլիական ցոյցերը Գերմանիոյ մէջ.— Պ. Չէմպըլէնի վերջին ճառը, որուն մէջ ակնարկութիւններ եղած էին նաեւ 1870ի պատերազմին ատեն Գերմանացիներու ցոյց տուած վայրագութիւններուն, ենթադրուածէն աւելի մեծ տպաւորութիւն յառաջ բերած է Գերմանիոյ ամէն կողմը։ Դեռ մինչեւ այսօր յուզումը չէ հանդարտած և ցոյցերը անընդհատ կը շարունակուին։ Կառավարութիւնը ամէն ջանք կ՚ընէ ատոնց առաջքը առնելու համար, բայց ասիկա փափաքուած արդիւնքը յառաջ չէ բերած մինչեւ հիմա։ Ամէն օր միթինկներ տեղի կ՚ունենան, բողոքներ կ՚ըլլան և ճառեր կը խօսուին, մանաւանդ Պ. Չէմպըլէնի, և ընդհանրապէս Անգլիոյ դէմ։ Պերլինի մէջ գումարուած միթինկին ատենախօսներէն մէկը առաջարկեր է որ Պօէրները մէկը կաչառեն, Պ. Չէմպըլէնէն վրէժ լուծելու համար։ «Այն ատեն, յարեր է տաքարիւն բանախօսը այն ատեն Գերմանիա ալ պիտի ազատի այդ մարդուն ձեռքէն։ Ժողովուրդին լուրջ մասը, ինչպէս նաեւ ընկերվարական և կարգ մը պաշտօնական թերթերէն զատ, միւս բոլոր Գերմանացիները և գերմանական թերթերը կրակ ու բոց կը տեղան Չէմպըլէնի գլխուն։ Շատեր կը պահանջեն որ Վիլհէլմ Բ. անձամբ կշտամբէ Անգլիոյ գաղթային նախարարին անպատկառութիւնը։ Ամբողջ Գերմանիոյ մէջ հանրային կարծիքը Անգլիոյ դէմ ելած է։ Գերմանական թերթերը աւելի սաստկացնելու կ՚աշխատին այս հականգլիական հոսանքը, պօէրական յաղթանակներու և անգլիական ջախջախիչ պարտութիւններու լուրեր տալով։ Գումարումներ տեղի կ՚ունենան մանաւանդ Լայբցիկի, Պրունսվիքի, Պերլինի, Պրէսլաւի, Կօթայի, Տիւսէլտորֆի, Բոլոնիայի և ուրիշ գերմանական քաղաքներու մէջ։ Լայբցիկի մէջ 3000 ուսանողներ իրենց բրոֆէսորներով գումարում մը ըրեր և բուռն ճառեր արտասաներ են։ Զորեքշաբթի օրը 2000 կիններ ալ գումարում մը ըրեր են Լայբցիկի մէջ, և աշխարհի ամէնէն վտանգաւոր մարդը ներկայացուցեր են Չէմպէրլէնը։ Ամէնէն աւելի կղերամիտներն են որ լուտանք կը տեղան Չէմպըլէնի գլխուն։ Գերմանիոյ կայսրուհիին սիրական թերթերէն մէկը, որ բողոքականներուն օրկանն ալ է, կ՚ըսէ թէ այս ցոյցերը զսպելու համար եղած բոլոր ջանքերը կրակին վրայ իւղ միայն պիտի լեցնեն։ Անգլիական թերթերն ալ, չկրնալով համբերել իրենց նկատմամբ եղած այս նախատինքներուն, ոչ նուազ խիստ յօդուածներ կը հրատարակեն։ «Տէյլի Մէյլ» «գերմանական վտանգը» խորագրով յօդուածի մը մէջ կծու դիտողութիւններ կ՚ընէ։ Գերմանական կառավարութիւնը խնդրին ծանրութիւնը հասկնալով հրամայած է դադրեցնել Չէմպըլէնի դէմ ցոյցերը, ինչպէս կը ծանուցանէր երէկուան հեռագիրը։

—Հոլանտայի մէջ ալ միեւնոյն տեսարանը կը պարզուի։ Անուանի բանախօսներ վարձուելով Ֆրանսա, Գերմանիա, Ամերիկա և ուրիշ կողմեր ղրկուեր են, հականգլիական գաղափարները ընդհանրացնելու համար։ Հաշիւ եղած է որ մինչեւ հիմա այս նպատակով մէկ միլիոն ոսկիէն ծախսուած է։

Միւս կողմէ սակայն Պ. Չէմպըլէն իրեն հետ տեսակցիլ խնդրող մէկու մը քարտուղարին միջոցաւ պատասխան տուեր է թէ Գերմանիոյ մէջ երեւցած հականգլիական շարժումը այն աստիճան արուեստական բան մըն է, և իր ճառը այնքան սխալ մեկնուելու հիման վրայ հաստատուած է որ, երբէք ոեւէ կարեւորութիւն չընծայեր ատոր։ Պ. Չէմպըլէնի կարծիքն այն է թէ Գերմանիոյ մէջ ոչ մէկ ողջամիտ անձ չի կրնար ինքզինքը թշնամանուած զգալ, այն միակ պատճառով որ Պ. Չէմպըլէն արդարացուցած է Անգլիացիներու՝ Թրանսվալի մէջ ունեցած վարմունքը, յիշեցնելով թէ բոլոր քաղաքակիրթ ազգերը նոյն ընթացքը ունեցած են նմանօրինակ պարագաներու մէջ։

ԱՆԳԼԻՈՅ ազատականներու պետ Սըր Հ. Քէմպըլ Պէնըրմէն, Պաթի մէջ խօսած ճառին մէջ, որուն մասին տեղեկութիւններ հաղորդեց հեռագիրը, պատսպարան բանակետղներուն մասին հետեւեալ խօսքերը ըրաւ.—«Ներկայացուած կեղծաւոր արդարացումները աւելի նողկացուցիչ հանգամանք մը ունին, քան նոյն ինքն ի գործ դրուած անգթութիւնները։ Պօէրներուն աւելի կամ նուազ ինքնօրինութիւն տալու վրայ վիճաբանիլը գեղեցիկ բան է, ինչպէս կ՚ընենք մենք Անգլիոյ մէջ։ Կը կարծէ՞ք որ մէկ օրէն միւսը երջանիկ, հաւատարիմ, գոհ եւ վստահութեամբ լեցուն ըլլան այն բոլոր մարդիկը, որոնք աչքերնին տեսած են իրենց ագարակներու աւերումը, իրենց տուներու քանդուիլը եւ իրենց կիներու եւ տղաքներու մեռնիլը։ Մենք չէ՞ինք որ առանց հարկեցուցիչ պատճառի այրեցինք այն տունը ուր կ՚առաջադրէինք բնակիլ։ Ամէնքս ալ հպարտ ենք աշխարհիս մէջ մեր բռնած դիրքէն, հպարտ ենք մեր մեծ կայսրութեան համար։ Պատրաստ ենք պաշտպանել իր շահերը, պատրաստ ենք անձեռնմխելի ցընելու զանոնք. բայց երբեւ ազատական չենք կրնար հաւատալ հողկահարներու, մեծախօսիկներու, յոխորտացողներու կայսրութեան մը երկարատեւութեան եւ առաւելութիւններուն (ծափեր), կայսրութեան մը որ իր շահերը կը փնտռէ ոտնակոխ ընելով իր դրացիներուն իրաւունքները եւ մանաւանդ զգացումները։ Ոյժի եւ պարտութեան սիրահար մէկ քանի թերթերու այնպէս հաճոյ թուեցաւ որ մեր երեսին նետեն «պզտիկ Անգլիացի», այսինքն պզտիկ Անգլիոյ մը կուսակցի մակդիրը։ Արդ, պարոննե՛ր, պզտիկ Անգլիացի մը չեմ ես, այլ Հին Անգլիացի մը, հին Անգլիոյ կուսակից մը։ Կուսակից եմ, այո՛, մեր ազգին հին սովորութեանց, հին աւանդութեանց. սովորութիւններ և աւանդութիւններ, որոնք զերծ են առանձնաշնորհումներու եւ անհաւասարութիւններու ոեւէ հետքէ։ Կուսակից եմ ուղղութեան եւ լայն ոգիի բոլոր հին կանոններուն։ (Ծափեր)։ Սիրահարած չեմ այն չողչողուն անօտիութիւններուն, որով նոր դպրոցը կը լեցնէ Անգլ. ազգը։ Մեր սրտագին բաղձանքը այն է որ մեր երկրին մեծ ըլլալուն ջանադիր գտնուինք։ Բայց ատոր համանելու միջոցը շահախնդիր ակնարկներ նետելուն մէջ չի կայանար, ոչ ալ անկուշտ կերպով ձեռք երկնցնելուն մէջ դրացի ժողովուրդներու հողերուն վրայ, եւ կամ արկածալից ձեռնարկներու համար միլիոններ վատնելուն մէջ։»

Անգլիական թերթերը նպաստաւոր գընահատում մը չեն ըներ Սըր Հ. Քէմպըլ Պէնըրմէնի վերոյիշեալ ճառին։ «Մօրնինկ Բօսթ» կ՚ըսէ. «Բանախօսին իւրաքանչիւր խօսքին մէջ կ՚երեւայ թէ հոգ տարած չէ տեղեկանալու պատերազմական գործողութեանց, եւ նոյն իսկ գիտնալու թէ ինչ է պատերազմը իբրեւ քաղաքական գործողութիւն։ Մարդ չի կրնար հաւատալ անոր ողջամտութեան եւ անկեղծութեան։» Պահպանողական «Սթանտարտ» աւելի ծանր լեզու մը կը գործածէ։ Կ՚ըսէ թէ «Բանախօսը պարզապէս յայտարարած է թէ պատերազմը պէտք է վերջանայ կայսրութեան կցուելով Հարաւ. Ափրիկեան երկու հանրապետութիւնները։ Ճառին մնացեալ մասը տափակ եւ տղայական է։»

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Բեքինէն հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ հոն հրատարակուած հրովարտակ մը կը հրամայէ Բեքինի ազնուականներուն եւ բարձր պաշտօնատարներուն գումարուիլ Արգիլուած Քաղաքին շրջափակին մէջ, Խնամակալուհւոյն ծննդեան տարեդարձին ի պատիւ արարողութիւններ կատարելու համար։ Նմանօրինակ արարողութիւն մը տեղի ունեցած է Բույթէնկ-Ֆուի մէջ, ուր Արքունեաց հետեւորդները հանդէս մը կատարեցին մեծ շքեղութեամբ եւ մեծագումար ծախքերով, թէեւ վերջերս հրատարակուած հրովարտակ մը այդ ծախքերը սահմանափակել կը յանձնարարէ։

ՔՈԼՈՄՊԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերը ատ աննպաստ են։ Հեռագիրը ծանոյց արդէն թէ ազատականներ գրաւեր են Քոլոն քաղաքը։ Այս մասին հասած նոր տեղեկութիւններէ կը հասկցուի թէ յարձակումը անակնկալ կերպով տեղի ունեցեր է։ Կառավարութիւնը ոեւէ պատրաստութիւն տեսած չըլլալով, շատ տկար դիմադրութիւն մը միայն ըրեր է։ Երկուք ու կէս ժամ տեւող ճակատամարտէ մը վերջը ազատականները գրաւեր են Քոլոնը, բոլոր հանրային շէնքերով եւ պաշտօնատուներով մէկտեղ։ Քաղաքին կառավարիչը եւ ուրիշ 12 հոգի սպաննուեր, իսկ 30 հոգի վիրաւորուեր են։ Կռիւը տեղի ունեցեր է Քոլոնի փողոցներուն մէջ։ Ուրիշ աղբիւրէ հասած լուրեր կ՚ըսեն թէ ազատականներն ալ յարձակում կըեր են Բանամայի կողմէ, եւ իրենց հրամայող զօրավարը սպաննուեր է։ Քոլոնի ոստիկանապետը գերի ինկեր է, իսկ քաղաքապետը փախեր է։ Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Քոլոմպիոյ ափին գտնուող ամերիկեան մարտանաւերը զօրք ցամաք հաներ են, Բանամայի հաղորդակցութեան գիծերը պաշտպանելու համար։ Գերմանական երկու մարտանաւեր հասեր են Քոլոմպիական ջուրերը։

ԿՌՈՒՈՂ ՊՕԷՐՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ 15000 կը հաշուուի, վերջին տեղեկութիւններու վըրայ հիմնուելով։ Տիրող կարծիքը այն է թէ այս թիւը երկար ատեն չպիտի պակսի, քանի որ Բարեյոյս պատրաստ է միշտ նոր աջակիցներ հասցնել պակասներուն տեղը։ Ասկէ զատ, շատեր կը հաւատան թէ Պօէրները երբ Բարեյոյս արշաւեցին, ուրիշ նպատակ չունէին եթէ ոչ նոր զինուորներ հաւաքել։ Թրանսվալի եւ Օրանժի մէջ ըսպաննուած ամէն մէկ Պօէր զինուորի համար երկու երեք Աֆրիքանտըրներ կը միանան Պօէր զօրախումբերուն։ Այդ Աֆրիքանտըրները գիւղէ գիւղ, ագարակէ ագարակ կը ճամբորդեն, մինչեւ որ Պօէր խումբի մը միանան։ Զօր. Պօթա, իբրեւ ընդհ. հրամանատար, չորս զօրավար ունի իր հրամանին տակ։ Ասոնցմէ Տըլառէյ կը գործէ Թրանսվալի արեւմտեան կողմը, Վիլժօէն՝ արեւելակողմը. եւ Տէվէդ եւ Հէրցոկ՝ Օրանժի մէջ։ Պօթա ունի 4000 զինուոր, իսկ միւսներէն իւրաքանչիւրը գրեթէ 2000ական։ Ասոնցմէ դուրս կան նաեւ շատ մը մանր մունր խումբեր, 100-200 հոգինոց, որոնք ամէն ատեն կը գործակցին միւսներուն հետ։ Պօէրները ամենէն աւելի Բարեյոյսի մէջ կը նպաստաւորուին, քանի որ անկէ կը ստանան իրենց նոր զինուորները, եւ դարձեալ այն տեղի ագարակապաններուն շնորհիւ կը տեղեկանան Անգլիացիներու ոեւէ մէկ շարժումին։

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ"Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1901 1319 1901

Տճ. Լտ.

Օր	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Շաբան	Նոյեմ.
13	ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, Սրբոյն Դեմետրեայ վկային և Բասիլեկոսի քահանային։ Յն. Յովհաննու Ոսկեբերանին։ Տճ. Պէյրամ կէճէսի։	15	26
կէսօր 7.17			կէսօր 7.21

Լուսնի լոյսը ժամ 11, րոպէ 1։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ.—1842 Նոյ. 13ին քանըսօթը ենիչէրներու ժողովը վերջապէս կը հըրաժարի և Ամիրաներու ձեռքը կ՚անցնի նորէն Պատրիարքարանի վարչութիւնը։

ՋԵՐՄՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Երէկ առտու ջերմաչափի աստիճանն էր

Կ.Պոլիս	11	Պէրութ	19	Բեդերսբ.	—5
Արքանկէլ	—0	Բարիզ	—	Վիեննա	1
Սոֆիա	8	Աթէնք	—	Թրիեստ	12
Իզմիր	—	Տրապիզոն	—	Սելանիկ	9

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅՈՑ նորընտիր առաջնորդ Եղիշէ Ծ. Վ. Մուրատեան երեք շաբաթ առաջ հասեր է իր պաշտօնատեղին և շատ լաւ ընդունելութիւն գտեր է՝ հակառակ մէկ քանի դժգոհ աղաներու, որոնք չէին ուզեր մասնակցիլ ընդունելութեան։ Կառավարական բոլոր բարձր պաշտօնեաները և օտար հիւպատոսները քաղաքէն ժամ մի հեռաւորութեամբ յատուկ մարդեր և ըստ տեղական սովորութեան մէկ մէկ պարապ ձի (եետէք) ղրկեր են։ Դաւրէժի հայոց ընտրեալ դասակարգը 16 կառքերու մէջ մինչեւ 2 ժամ ընդառաջ գացեր են, իսկ ժողովրդեան հասարակ դասակարգը խուռն բազմութեամբ մինչեւ մէկ ժամ հեռաւորութեան վրայ ճամբուն երկու կողմը շարուեր է։ Օր առաջ մինչեւ 2 օրուան ճանապարհ աւագ քահանաներէն մէկը, պատգամաւորի մը հետ մասնաւոր կառքով դիմաւորել գացեր է։ Առաջնորդի կառքին քովէն երկու կարգի վրայ շարուեր են Արտաքին գործոց պաշտօնատան և Թաղապետական ֆռաշները, թուով 20 հոգիի չափ, իսկ կառքին առջեւէն գաւազանակիր քահանայ մը գացեր է։ Առաջնորդը եկեղեցին մօտեցած ժամանակ սկսեր են զանգակները հնչեցնել, և քահանաներ ու դպիրներ զգեստաւորեալ, շարականներ երգելով եկեղեցի առաջնորդեր են, ուրտեղ առաջնորդը կարճ քարոզ մը խօսեր է։ Նորընտիր առաջնորդը լաւ քարոզողներէն մէկն է. բան մը, որ ռուսահայ հոգեւորականներուն մէջ շատ հազուագիւտ բարեմասնութիւն մըն է։ Ժողովուրդը այդ քարոզներէն յափշտակուեր և համակրութիւն մը գոյացուցեր է դէպի առաջնորդը։ Իսկ մէկ քանի աղաներ, որոնք ընտրութեան և ընդունելութեան մասնակցած չէին, իրենք զիրենք առայժմ հեռու կը պահեն եղեր առաջնորդէն, և տղայական պայմաններով եւ առաջարկութիւններով կ՚ուզեն եղեր հաշտուիլ։ Ինչպէս Սուրհանդակ ժամանակին գրած էր, Եղիշէ Ծ. Վ. Մուրատեան ռուսահայ հոգեւորականութեան մէջ աչքի զարնող դէմքերէն մէկն է, զարգացած միտք, գործելու եռանդ չի պակսիր իրեն, եւ վիճակին օգտակար ըլլալու մասնաւոր ծրագիր մը ունի, որուն գործադրութեան պիտի ձեռնարկէ, ինչպէս որ իր քարոզներուն մէջ յայտներ է։ Մտադիր է եղեր

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ [33]

ԼԻՈՆՔԷ

ԶԱՐԱՑՈՐԾԻՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

ԺԲ.

ԴԱՏԱՎՃԻՌԸ

«Երկու օր վերջը Պուլօնեի գերեզմանատունէն անցնողները՝ կնոջ մը դիակը տեսան անձնասպան առաղձի վաճառականին գերեզմանին վրայ։ Այդ կինը յիշեալ վաճառականին կինն էր, որ ենթարկուած անպատուութենէն և ամուսնոյն մահուանը պատճառ ըլլալու խղճահարութենէն ազդուած, ինքզինքը թունաւորեր, և եկեր ամուսնոյն գերեզմանին վրայ վերջին շունչը աւանդեր էր, յուսալով որ այս կերպով պիտի կրնայ քաւել ամենամեծ մեղքը»։

Նախագահը այս պատմութիւնն ալ աւարտելէ ետքը, այս անգամ Րօպէրդի կողմը դառնալով հարցուց.

—Խօսէ՛, Րօպէ՛րդ Բարքըր, խօսէ՛, մի քաշուիր, ասիկա՛յ ալ վատ ստախօսութիւն մը, յերիւրանք մըն է, այնպէս չէ՞։

Րօպէրդ Բարքըր, որ տխուր դէմքով մը գլուխը խոնարհեցուցած էր, պատասխան չտուաւ։

Նախագահը խոր լռութեան մէջ հինգ վայրկեանի չափ չորս կողմը ունկնդրեց։ Րօպէրդէն զատ ներկայ գտնուող տասնեւհինգի չափ սեւազգեստ մարդիկ այն ատենը խորունկ, մեռելային լռութիւն մը կը պահէին որ, կարծես ամայի գերեզմանատուն մըն էր այդ սրահը։

Նախագահը, քիչ յետոյ այդ խոր լռութիւնը խզելով, հետեւեալ կերպով շարունակեց ընթերցումը։

«ԵՐՐՈՐԴ ՈՃԻՐ»

«Րօպէրդ Բարքըր Ֆրանսայէն փախչելով Իտալիա անցաւ։ Ցրպլինի մէջ մեծահարուստ ազնուական մը կար։ Րօպէրդ ոեւէ կերպով յաջողեցաւ անոր քով մտնել իբրեւ ձիադարման։ Կը հասկցուի թէ ասկէ վերջը ի՛նչպիսի դէպքեր պիտի պատահէին։

«Գիշեր մը, մինչ յիշեալ ազնուականին տունը իր մանկամարդ աղջիկը և ծերունի սպասաւոր մը միայն կը գտնուէին, 2 դիմակաւորներ գաղտնի դուռնէ մը ներս մտան։ Յաջորդ օրը երբ ապարանքին դուռը բացուեցաւ, մանկամարդ աղջիկը աներեւոյթ եղած էր, տանը թանկագին առարկաները վերցուած էին, և ծերունի սպասաւորին դիակն ալ փռուած էր սանդուղին վրայ։

«Րօպէրդ ալ մէջտեղ չկար, ինչ որ բացայայտ կը ցուցնէր թէ ինքն էր ոճրին հեղինակը։ Եւ սակայն եղած բոլոր խուզարկութիւնները ապարդիւն ելան. բնաւ ոեւէ հետքը չգտնուեցաւ ո՛չ Րօպէրդի և ո՛չ ալ մանկամարդ աղջկան։ Րօպէրդ Բարքըր երկրին ներքին կացութենէն օգուտ քաղելով Սկովտիա տարաւ իրեն հետ մանկամարդ աղջիկը, որուն պատիւը բռնաբարած էր, և այսպէս զայն գերի ըրած իրեն։ Քիչ ժամանակէն աղջկան տունէն վերցուած գոհարները ծախուելով սպառած էին։

«Գիշեր մը խեղճ աղջիկը տեսնելով որ Րօպէրդ ճամբորդութեան պատրաստութիւն կը տեսնէ գաղտնապէս, զգաց գլխուն գալիք աղէտը. ուստի իր քարասիրտ սիրահարին ոտքը ինկալով պաղատեցաւ որ երեսի վրայ չձգէ զինքը, և տեսնելով որ թափած արցունքները ո և է օգուտ չունէին, սպառնացաւ թէ ինքզինքը գետը պիտի նետէ։

«Ասիկա ալ բնաւ չազդեց Րօպէրդի անկարեկիր սրտին։ «Տես, ասիկայ շատ լաւ մտածեր ես» պատասխանեց աղջկանը, որուն դիակը յաջորդ առաւօտ գետին հոսանքն ի վար կ՚երթար դէպ ի ծովը։

«ՉՈՐՐՈՐԴ ՈՃԻՐ»

«Րօպէրդ Բարքըր ի վերջոյ դարձեալ Ֆրանսա անցաւ, նոր զոհեր գտնելու համար։ Պուլօնեի մէջ խաղցած խաղը Բարիզի մէջ ալ կրկնել փորձեց, բայց ծառայութեան մտած տանը տիրոջ կինը ժամանակին իր պատուովը այս աշխարհէն մեկնած ըլլալով, անոր միակ աղջիկը՝ գեղեցիկ Մաթիլտը՝ որոշուեցաւ իբրեւ զոհ այս խաղին։ Տանուտէրը՝ Րօպէրդը իր ծառայութեանը մէջ առնելէն և հաստատութիւնն ու պատիւը անոր վստահելէն հազիւ տարի մը վերջ կասկածելի մահով մը գերեզման իջաւ, և աշխարհի մէջ ունեցած իր սիրոյ միակ առարկան՝ մէկ հատիկ աղջիկը՝ ամբողջ կալուածներովը և հնչուն դրամովը հանդերձ Րօպէրդ Բարքըրի գթութեան յանձնուեցաւ։

«Մաթիլտի գիշեր ցորեկ թափած արցունքներն և ըրած պաղատանքները չյաջողեցան կակուղցնել քար սիրտը Րօպէրդի, որ խեղճ աղջկան հետ պաշտօնապէս ամուսնանալու համար հազար ու մէկ արգելքներ կը հանէր շարունակ, և վերջապէս Մաթիլտի հօրմէն ժառանգութիւն մընացած ամբողջ հնչուն դրամը և կալուածներու մէկ մասին արժէքը խաղարաններու և հանրատուներու մէջ սպառեց լմնցուց, հազիւ տարուան մը ժամանակամիջոցին մէջ։

«Ձեռքերնին խիստ աննշան արժէքով կալուած մը միայն մնացեր էր, և Րօպէրդ երբ ասոր ալ ծախուելով դրամը յանձնուիլը Մաթիլտէն պահանջեց, խեղճ աղջիկը յայտարարելով թէ յղի է, հաւանութիւն չյայտնեց այս վերջին կալուածին վաճառման, ծնանելիք զաւակին սիրոյն համար։ Րօպէրդ սիրուհիին այս պաղատագին վիճակին առջեւ, չկրցաւ դաշոյնը ցուցնել այն խեղճ անտէր աղջկան զոր ինքը գլխէ հանած էր։

«Քանի մը օր վերջ այդ կալուածն ալ ծախուած էր, և դրամը գանձուելու գիշերը Րօպէրդ Բարքըր անհետ եղած էր Բարիզէն։ Այս պարկեշտ երիտասարդը, Մաթիլտը և անկէ ծնելիք զաւակը ապագայ թշուառութենէն ազատելու համար, գիշերը Մաթիլտա անկողնին մէջ գտնուած միջոցին դաշոյնը անոր կուրծքը խօթելով փախած էր, հետը տանելով ծախուած կալուածին փոխարժէքը։

(Շարունակելի)

կազմել վարչական մարմին մը տեղական ազգային գործերը վարելու, և բարեկարգել դպրոցները նպաստներով որ իրենն արդէն խոստացեր են Կովկասի հայ հարուստները. հիմնել լրագիր մը, որ տալ գաւառներու գիւղատնտեսական գործին, ելն։ Կը սպասուի որ շուտով իրականանան Թիֆլիսի վրայ եղած այս բարենպատակ ծրագիրը։

ՄՈՒՇԷՆ Հոկտեմբեր 30 թուով նամակ մը առինք երէկ, որուն մէջ կը կարդանք թէ տեղապահ Խորէն Ծ. Վ. կարգ մը ձեռնարկութիւններ ըրեր է առաջնորդարանի անկանոն վիճակին կարգադրութեան համար։ Այս մասին տեղեկութիւններ կուտանք վաղուան թուով։ Այդ նամակին մէջ կան նոր հաստատութիւններ Բաբգէն Վ.ի հաշուական խնդրոյն նկատմամբ ալ, և առաջարկութիւն միանգամայն որ խնդիրը փակելու միակ միջոցն կրնայ ըլլալ նոյն գումարին վճարումը։ Վարդան Վ. զարմանօք կ'ըսէ եղեր թէ բնաւ տեղեկութիւն չունի Բաբգէն Վ.ի բրած ծախքերէն, մինչդեռ այս տեղ ըսուեցաւ որ Վարդան Վ. գիտէ այդ հաշիւներուն մանրամասնութիւնները։ Վերջապէս Մուշի մէջ ոչ ոք գիտէ թէ ի՛նչ եղած են այդ դրամները, և երբ քաղաքական թիւններ կը կարդան Պոլսոյ թերթերուն մէջ, զարմացած իրարու երես կը նային եղեր։ Այս է վիճակը ոչ աւարիկ և Պոլսոյ մէջ կ'ըսուի թէ սուտ ու փուճ տեղեկութիւններ կը հրատարակուին «Սուրհանդակ»ի և ուրիշ թերթերու մէջ։ Եթէ սուտ են Պոլսոյ թերթերուն գրածները, հարկաւ հերքում կը գրուէր մինչեւ հիմայ Մշոյ առաջնորդարանէն։

ՍՏԵՓԱՆ ԲԱՇԱՅԻ առողջական վիճակը շատ անգոհացուցիչ է դժբաղդաբար։ Բժիշկներ չեն թամնուիր իր քովէն և հիւանդութիւնը «Փարիզի էնթէքսթինալ» այսինքն աղեաց թուլութիւն անունով կ'որակեն, բայց ո՛ր է դարման չեն կրնար ընել և հիւանդը ինքն ալ կը զգայ իր վիճակին ծանրութիւնը և դառնութիւնը, և իր շուրջը գտնուողներուն կ'ըսէ թէ՝ իր կեանքը կը վերջանայ այլեւս։ Ստեփան բաշա շաբաթ օրը հաղորդութիւն առաւ։ Կիրակի օր Ս. Պատրիարքը այցելեց և «Փաբանա» կարդաց հիւանդին վրայ։ Իր այս վիճակին մէջ Ն. Վսեմութիւնը մեծ ջերմեռանդութիւն ցոյց կուտայ, և կ'ըսէ թէ ինք կատարեալ հաւատացեալ մը եղած է իր մանկութենէն ի վեր։

ՍԿԻՒՏԱՐ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ վարժարան եղած տունը, որ Բարիզ գտնուող Սամուէլեան եղբայրներու կողմէ նուիրուած էր, վերջերս այրեցաւ ինչպէս գրած էինք, հրդեհէն մէկ քանի օր առաջ լրացած էր իր ապահովագրութեան պայմանաժամը։ Պոլսոյ Տնօրէն Սիմոն էֆ. Գալուստեան դիմում ըրեր է Բարիզի կեդրոնին յայտնելով որ այրած շէնքը աղքատիկ թաղի մը դպրոցն էր և յաջողեր է 200 ոսկի տալու հաւանութիւն ստանալ։ Սակայն կ'ըսուի թէ Թաղ. Խորհուրդը կը պնդէ և կը պահանջէ եղեր ամբողջ ապահովագրութեան գումարը այսինքն 400 ոսկին։

ԱՂԹԱՄԱՐԻ միաբաններէն և թեմականներէն ոմանք դարձեալ հեռագրած էին Պատրիարքարան՝ պահանջելով Արօէն Վ.ի եպիսկոպոսացումը։ Խառն Ժողովը յետաձգեր է այս հեռագրին նկատառումը։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ աղքատախնամը իր պայմանաժամը լրացուցած և քանի մը ամիս աւելի պաշտօնավարած ըլլալով, այս անգամ հրաժարականը տուեր է։ Ձմռան այս խստաշունչ եղանակին մէջ, երբ աղքատներ ու հիւանդներ ամէնէն աւելի պէտք ունին օգնութեան և նպաստի, հրաժարականի խնդիր հանել, չխօսիլը յարմար չէ. Եթէ Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդները միանալով անմիջապէս չեն կրնար պէտք եղած կազմակերպութիւնը ընել, լաւ կ'ըլլայ որ վերահաստատեն զիրենք իրենց պաշտօնին մէջ, գոնէ ժամանակի մը համար մինչեւ որ հրաժարականի յարմար եղանակը գայ։ Արդէն թաղեցիներն ալ գոհ են իրենց պաշտօնավարութենէն, միայն թէ իրենք շատ գոհ չեն երեւիր այն բժշկական և դեղագործական վճարէն, որոնք վերջին օրերս երեւան եկեր են։

Տ. ԳՐԻԳՈՐԻՍ Արքեպ. լսելով որ Ցունաց Պատրիարքը կիրակի օրը Առնավուտքէօյի Ցունաց եկեղեցին կը գտնուի, փափաք յայտնեց Գուրուչէշմէի եկեղեցականներուն և Թաղ. Խորհրդոյ անդամներուն հետ այցելութեան երթալ իրեն, բայց Ցունաց Պատրիարքը եկեղեցւոյ աւարտումէն յետոյ մեկնած ըլլալով, տեղի չունեցաւ այցելութիւնը։

ՌՕՏՕՍԹՕՅԻ առաջնորդ Տ. Ներսէս Սրբազան Դարդանելէ Պոլիս գալու է։ Դարդանելցիները 40 ստորագրութեամբ գիր մը ներկայացուցեր են իրեն, խնդրելով որ վերցնէ իր գրած ազգային տուրքը, սակայն Ն. Սրբազնութիւնը ուրիշ միջոց չը գտնելով վարժարաններու մատակարարութեան, պէտք չէ տեսեր փոխելու այդ կարգադրութիւնը։

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Երէկ, Պէշիկթաշի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր կերպով տեղի ունեցաւ Գրիգոր էֆ. Ալեխանաքեանի դուստր՝ Ազն. Օր. Նուարդի պսակադրութիւնը ընդ. Անիկստ էֆ. Կէվրէկեանի։ Առաջուտուն փեսան՝ Անիկստա էֆ.՝ իր ընտանիքի անդամներէն ոմանց հետ Մագրիգիւղ երթալով, Պէշիկթաշ առաջնորդեց հարսն ու ծնողքը։ Պէշիկթաշի եկեղեցին կրկին վերնատուններն ու գաւիթները լեցուած էին երկսեռ հետաքրքիր բազմութեամբ։ Եկեղեցւոյն խորանը լուսազարդուած և բոլոր ջահերը վառուած էին։ Ժամը 8ին սկըսան հասնիլ հրաւիրեալները։ Իսկ ժամը 9ին մօտ հասան հարսն ու փեսան, իրենց ընտանիքներով։ Պսակի արարողութիւնը սկսաւ ժամը 9ին։ Նախագահեց Տ. Եզնիկ եպիսկ. Ապահովեան։ Ներկայ էին Տ. Ցակոբ Աչոտ եւ Տ. Գէորգ Երէցեան եպիսկ.-ները, Վահան Ծ. Վ. Ցակոբեան և 10ի չափ քահանաներ։ Հարսին հալաւ օրհնութիւնը Կիրակի օրը Մագրիգիւղ Ալեխանաքեանց բնակարանին մէջ կատարուած ըլլալով, երէկ Պէշիկթաշի եկեղեցւոյն մէջ միայն փեսին հալաւի օրհնութիւնը կատարուեցաւ։ Հարսն ու փեսան նստած էին Ազգ. Հիւանդանոցի որբանոցի Արհեստանոցէն պատրաստուած աթոռներու վրայ, որոնց յենարանները ճերմակ եւ ուրիշ բաց գոյն ծաղիկներով ծածկուած էին։ Հալաւի Նշանի օրհնութենէն վերջ, որ կատարուեցաւ Տաճարին մէջ տեղ, ներկայ եկեղեցականները սկսան նաւ հարսն ու փեսան յառաջացան դէպի դասը, ուր սկսաւ բուն պսակի արարողութիւնը, կնքահայրութեամբ Ցովակիմ էֆէնտի Մինասեանի։ Զնճնուութիւնը կատարեց փեսին տանտեց և Պէշիկթաշի եկեղեցւոյն ատենապետ Ցովհաննէս աւագ քհ., ուրկէ վերջ առաջին օրհնութեան գիրքը կարդաց Տ. Ցակոբ Աչոտ եպսկ.։ Նարօտը կապեց և խրատը կարդաց հարսին տանտեց Եղիշէ քհնյ.։ Ապա կարդացուեցան Գիրքն ու Աւետարանը։ Տ. Գէորգ եպսկ. Երէցեան «Ոչ է բարւոք մարդոյդ միայն լինել, արասցուք դմա օգնական ըստ դմա» բնաբանին վրայ քարոզ մը խօսելով, բարեմաղթութիւններ ըրաւ նորապսակներուն բարօրութեան համար։ Ցետոյ Տ. Եզնիկ եպս. կատարեց գինիի օրհնութիւնն ու թագվերացը և պահպանիչով աւարտեցաւ հանդէսը։ Ապա տեղի ունեցան շնորհաւորութիւնները եւ նորապսակ ամոլը եւ բոլոր հարսնեւորները կառքերով առաջնորդուեցան Կէվրէկեանց բնակարանը, ուր դարձեալ շնորհաւորութիւններ տեղի ունեցան, կարդացուեցան հասած շնորհաւորական հեռագրեր, եւ մեծարանքներէ վերջ, հրաւիրեալներէ ոմանք մեկնեցան։ Կէվրէկեանց բնակարանին մէջ երէկ գիշեր շքեղ երեկոյթ մը տրուեցաւ։ Նորապսակ ամոլը վաղը, արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով կը մեկնի դէպի Բարիզ, ուր պիտի հաստատուի։ Նորատի հարսը ընդունած է զանազան գոհարեղէն նուէրներ, ի մէջ այլոց իր ծնողքը՝ Տէր և Տիկին Գ. Ալեխանաքեան նուիրեցին շքեղ մանեակ մը, համակ ադամանդազարդ։ Փեսան՝ զոյգ մը ադամանդակուռ օղ, կնքահայրը՝ Տէր և Տիկին Ց. Մինասեան ադամանդեայ ապարանջան մը։ Փեսին մայրը չորս հատ արեւելեան երկաթուղւոյ արժէթուղթ, մեծ եղբայրը Միհրան էֆ. Կէվրէկեան ապարանջան մը, քոյրը՝ Տէր և Տիկին Միհրան Մէնկէնէճեան մատանի մը, ևն.։ Ծաղկեփունջեր ալ նուիրուած էին։ Ազգ. հիւանդանոցի որբուհիները նուիրած են ասեղնանկար բարձ մը և զոյգ մը լամբարի լուսարգել, ժանեկազարդ։

* *

Երէկ Բերայի Ս. Ցարութիւն եկեղեցւոյ մէջ վայելուչ շքով տեղի ունեցաւ Միհրան էֆ. Ալիքսանեանի ընդ. Օրիորդ Սողովմէկ Բիւլիւքեանի պսակադրութեան հանդէսը, կնքահայրութեամբ Մաքսուտ էֆ. Նշաստաճեանի։ Միհրան էֆ.՝ Նշաստաճեան գործատան պետն ըլլալով, արդէն ոսկերչական արուեստից մէջ ունեցած բընական ձիրքովը ճշմարիտ արհեստաւորի դիրք մը և համբաւ մը շահած ըլլալով. Վեհ. Կայսեր կողմանէ ալ Արուեստից շքանշանով պատուած է։ Տիկին Սողովմէկ ալ օժտուած է իր ուսումնական արժանիքով և գնահատելի դաստիարակութեամբ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԳՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ օրը ամսոյս 10ին Բանկալթիի Վիեննական Մխիթարեանց սաները տօնեցին իրենց բազմաշխատ և հմուտ վարիչ Հոր Հ. Գաբրիէլ Վ. Մէնէվիշեանի անուան տօնախմբութիւնը։ Ժամը 10ին վարժարանին վարիչ հայրը շրջապատուած միաբաններէ, ուսուցիչներէ եւ հանդիսականներէ, որոնց մէջ կը գտնուէին ի մէջ այլոց Ուսում. Խորհրդոյ Ատենապետ Տքթ. Վ. Թորգոմեան, Ցակոբ էֆ. Մաքսատար, վարժարանին նախկին սաներէն քանի մը հոգի եւլն. վարժարանին ընդարձակ սրահը առաջնորդուեցան ուր կը գտնուէին աշակերտք։

Վարժարանին փոխ-վարիչ՝ Հ. Գէորգ Վ. Բանջիկեանի եւ ձայնագէտ ուսուցիչ Մ. Պարիքիօբուլօ(?) առաջնորդութեամբ աշակերտք երգեցին շատ ներդաշնակ կերպով Ֆրանսերէն մաղթալից երգ մը, յետոյ բարձրագոյն կարգէն Պ. Արամ Ցովսէփեան հայերէն լեզուաւ բանախօսութիւն մը ըրաւ, որով իր եւ իր ընկերակիցներուն իրենց սիրելի հոր հանդէպ տածած երախտագիտական վառ զգացումը յայտնեց, եւ վերջացուց մաղթելով որ Տէրը պարգեւէ անոր շատ տարիներ, որպէս զի այժմու ուսանողներու յաջորդներն ալ վայելեն իր հայրական խնամքն ու գորովը։ Նոյնպէս բարձրագոյն կարգէն Պ. Ցակոբ Պէյլէրեան կարդաց գերմաներէն ճառ մը վերջը. աշակերտաց մէկ մասը գերմաներէն երգ մը հնչեցին շատ հեշտ կերպով։ Երգին աւարտման մօտ սրահին մէջ տեղ երեւցան Պ. Արամ Տ. Թորգոմեան եւ Պ. Երուանդ Թնկրեան, որոնք գեղեցիկ արամախօսութիւն մը ըրին շատ սիրուն կերպով։ Ցետոյ Տքդ. Վահրամ էֆ. Թորգոմեանի զաւակը ձեռքը թուղթ մը բռնած իր վարիչ հոր ներկայացաւ եւ մանկական խանդալից շեշտերով և ֆրանսացի տղու մը արտաբերութեամբ շնորհաւորական ուղերձ մը կարդաց որով ամենուն ուշադրութիւնը իր վրայ գրաւեց։ Անմիջապէս ետքը Պ. Ոսկեան դաշնակի եւ Պ. Երազեան ջութակի վրայ սկսան հնչել հոգեյոյզ կտոր մը՝ մեծ յաջողութեամբ, եւ ապագայ արուեստագէտի մը նախագուշակ տաղանդը ցոյց տուին։ Ցետոյ աշակերտներէն քանի մը հոգի «Jugement téméraire» անուամբ կատակերգութիւն մը խաղացին բաւական յաջող կերպով։ Բարձրագոյն կարգէն Պ. Պետրոս Հոլասեան կարդաց թուրքերէն ճառ մը՝ բարեմաղթութիւններով լի։ Նոյնպէս Պ. Դիրձակեան արաբերէն ճառով եկաւ անմիջնակալ մը պատճառել և հանդիսականներու գնահատման արժանացաւ իր յատուկ արաբական շեշտերուն համար։ Ցետոյ աշակերտք միաձայն «cher Directeur» խմբերգը երգեցին։ Գոնփորթայի տնօրէն եւ վարժարանին ջութակի ուսուցիչ Պ. Գաթթալանի՝ աշակերտներէն շրջապատեալ և Պ. Ոսկեան դաշնակի վրայ ածեցին շատ հեշտ կերպով եղանակ մը որ ամէնուն գովեստին արժանացաւ։

Երկու փոքրիկ պատանիներ Պ. Պ. Եփրեմեան և Ոսկեան «Les petits ambitieux» անուն զուարճալի կատակերգութիւնը ներկայացուցին սիրուն կերպով։

Վերջապէս ուրախ եղաւ Մէնէվիշեան վրդ. և շնորհակալութիւն յայտնեց աշակերտաց կողմէ ցուցուած յարգանաց համար, մասնաւոր ըրաւ թէ քիչ ժամանակի մէջ մեծ յառաջդիմութիւն կայ այս տարի միւս տարիներու բաղդատմամբ, գովեց աշակերտներուն ջանքը, և յորդորեց զանոնք որ շարունակեն միշտ նոյն յառաջդիմութեան ուղին, և աւելի կրկնապատկեն իրենց աշխատութիւնը, որով միայն պիտի կարենան տէրութեան և ազգին օգտակար անդամներ հանդիսանալ։ Այս առթիւ գեղեցիկ նմանութիւն մ'ըրաւ Մէնէվիշեան Վ.. — «Ձեր այսօրուան շնորհաւորութիւնները պիտի նմանցնեմ ըսաւ թաւշապատ գոհարի տուփի մը վրայ փաթթուած գոյնզգոյն ժապաւէններուն։ Երիններուն են անոնք և խաղտեցուցիչ, բայց կ'ուզեմ թաւշապատ տուփը ձեռքս առնուլ, որ պիտի կազմէ ձեր յառաջդիմութեան երկրորդ աստիճանը։ Իսկ կատարեալ պիտի ըլլայ գոհունակութիւնս և հասած պիտի ըլլամ նպատակիս, երբ տուփը բանալով իբր մէյ մէկ գոհարներն նուիրեմ զձեզ ազգին։ Մի մոռնաք, մէյ մէկ գոհարներ ըսի, որ յղկուած պիտի ըլլայ և փայլուն. յղկուած՝ ձեր բազմակողմանի կրթութեամբ, և փայլուն՝ ձեր առաքինի պաշտօնութեամբ։ Մէյ մէկ՝ իրարմէ առաւել փայլուն գոհարներ ըլլալու ջանացէք։» Այս խօսքերը խոր տպաւորութիւն թողուցին ներկաներուն, և մանաւանդ այժմու 100է աւելի աշակերտաց վրայ։

Ցաւարտ հանդէսին ներկայք վարժարանին դահլիճին մէջ հիւրընկալուեցան, ուր նախկին աշակերտներէ և համակիրներէ հասած հեռագիրներն և գրութիւնները կարդացուեցան, և յետոյ հանդիսականք ջերմ բարեմաղթութիւններ ընելով մեկնեցան։

Ա. ԱՐԴՈՒԿ

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

25 Նոյեմբեր 1901

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	101.15
Րէժի	(Tab. Turcs)	300.
Փոնսոլիտ	(R. Turque D.)	24.15
Երկաթուղի	(Lats Turcs)	105.
Պանք Օթթ.	(Banque Ott.)	529.
Թրանսվալ	(Transvaal)	75.95

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(Այս առաւօտ)

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Միրլիվալիքայութեան (փաշայութեան) աստիճան տրուեցաւ Տէմիր Հիսարի արկղակալ Սիրօղցի Ահմէտ փաշայի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Դ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ զինուորական մըտայուն Ատեանի անդամ գեր գնդ. Իսմայիլ պէյի։

Դ. Մէճիտիէ՝ Բէշթա գտնուող գեր-հազարապետ Պ. Բիւտոֆ Էլիֆէյի։

ՇԲԱԴՐԱՄ.—Լիֆաքաթի ոսկի շքադրամ տրուեցաւ զինուորական միայուն Ատեանի անդամ հազարապետ Մէհմէտ Րէշիտ էֆ.ի։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ.— Գերմանական թերթ մը կը ծանուցանէ թէ Օսմ. Հանրային Պարտուց Վարչութեան գերման բաժնետէրներու պատուիրակ կարգուած է գերմանական դեսպանատան Ա. թարգման Պ. Թէսթա, որ երկար ատեն Թուրքիոյ մէջ գտնուելուն հետեւանօք գործերու կատարելապէս տեղեակ է։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպան Պ. Զինովիէվ կիրակի օրը այցելութիւն տուաւ Ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնսդանի։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.— Բարիզէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն Օսմ. դեսպանատան գործակատար Նաբի պէյ յայտարարած է Պ. Տէլքասէի թէ Օսմ. կառավարութիւնը կ'արտօնէ «Մուէթ» պահականաւին Դարդանելէն անցնելով Կ. Պոլիս երթալ։

ԹԷՀՐԱՆԻ ամերիկեան նորընտիր դեսպան Պ. Կրիսքըմ Լոյտի կինը Ա. կարգի Շէֆագաթ պատուանշանը ստացած է։ Վեհ. Սուլթանը իբր յիշատակ նուէր մըն ալ տըւած է Պ. Լոյտի։

ԴԱՒԱՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Սէրէզի մօտ Լուբռա գիւղին ամբողջ բնակիչները, 300 Ցոյներ Պուլկարական եկեղեցւոյ դաւանութիւնը ընդուներ են։ Անցեալ կիրակի օրը գիւղին եկեղեցին մէջ Պուլկարաց եկզարքին փոխանորդը առաջին անգամ ըլլալով պուլկար լեզուով պատարագ մատուցեր է եւ այս առթիւ Վեհ. Սուլթանին համար բարեմաղթութիւններ եղեր են։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ պատերազմական նախարարութեան խորհրդական Ջոհրապ փաշա Ելտիզ Ապպաս Հիլմի փաշայի պիտի ուղեկցի Սուտան ընելիք այցելութեան միջոցին։

—Նշանաւոր հանքատէր Պ. Սըսիլ Րոտս եւ Տոքթ. Ճէյմսըն Բորդ-Սաիտ հասեր են վերջերս։

—Գահիրէէն հասած հեռագրի մը նայելով 1902ի եգիպտական պիւտճէն հասոյթներու գումարը կը հաշուէ 11060000 ոսկի, իսկ ծախքը 10850900 ոսկի։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.—Պաթումի մէջ կասկածելի նոր դէպք մըն ալ պատահած է։

ՊԷՐԱԹ ԿԻՃԷՍԻՒ տօնին առթիւ բոլոր պաշտօնի վրայ գտնուող և անպաշտօն նախարարները, զինուորական եւ քաղաքային բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնատարները եւ ուրիշ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ այս առտու Կայս. Պալատ երթալով իրենց շնորհաւորութիւնները կը մատուցանեն յոտս Կայս. Գահոյից։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ բանտին մէջ գտնուող 31 բանտարկեալներ որոնք իրենց պատիժին երկու երրորդ մասը ամբողջացուցած են, Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ ազատ պիտի արձակուին։

ՁԵՂՏ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ.—Էրզրումի Րիֆահիյէ գաւառակին գայմագամին դէմ եղած գանգատներուն մասին քննութիւն կատարելու պաշտօն յանձնուած է Բասէններու գայմագամ Լութֆի պէյի։

—Խարբերդի Ագչէ Տաղ գաւառի գայմագամ Մէհմէտ Թէվֆիգ էֆ.ի գործած զեղծումներուն մասին տեղեկութիւն առնելով հրամայուած է խիստ քննութիւն մը բանալ։

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ.—Հալէպի Մէնպճ գաւառակին մէջ Էհրաճ կոչուած բլուրի մը ստորոտը հին քաղաքի մը մնացորդները գտնուեր են վերջերս։ Ցիշեալ բլուրին ստորոտը ամբողջովին քարէ շինուած դրան մը մէջ երկու խոշոր դուռ երեւան հանուեր, է ուրկէ ներս մտնելով 5 վայրկեան տեղ քալելէ ետքը, երկու լայն եւ մաքուր փողոցներ տեսնուեր են։ Քիչ մը անդին այդ փողոցները ուրիշ փոքր փողոցներու եւ նեղ ճամբաներու բաժնուած են, որոնց երկու քովերը խանութներու մնացորդները կը տեսնուին։ Կէս ժամ եւս այդ ստորերկրեայ քաղաքին մէջ յառաջանալով վազող ջուրի ձայներ լսուած են, սակայն տիրող խիստ մթութեան հետեւանօք անկարելի եղած է աւելի խորերը յառաջանալ։ Կամուրջ մըն ալ գտնուած է այդ քաղաքին մէջ։ Տեղական իշխանութիւնները մինչեւ ցնոր տնօրէնութիւն միջոցներ ձեռք առած են, այդ հնադարեան քաղաքը իր իսկութեան մէջ պահելու համար։

ՄՕՏԱՅԻ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ.—Առողջապահական տեսչութիւնը իմանալով որ Գատըգիւղ Մօտայի մէջ գտնուած Րիզա փաշա աղբիւրներուն ջուրերը Գուրպաղըլը Տէրէի Հայոց, Ցունաց եւ Լատինաց գերեզմանատուներուն մէջէն կ'անցնին, և ասկէ զատ խողովակները մէկ քանի տուներու պարտէզներէն անցած ըլլալով այդ տուներու բնակիչները լուացք կ'ընեն եւ գոյացած աղտոտ ջուրը խողովակներուն մէջ կ'երթան, որոշած է գերեզմանատուներու մէջ գտնուած խողովակները շիտակ ճամբան փոխադրել և պարտէզներու խողովակները լաւ մը գոցել, որովհետեւ անմաքուր ջուրեր խմուելիք ջուրին հետ խառնուելով ժանտատենդի նմանող հիւանդութիւններ յառաջ կը բերեն Գատըգիւղի մէջ։

ԱՐԿԱԾ.— Երէկ ժամը 7ին տաճկները Ղալաթիոյ քարափին առջեւ Սալիհ անուն մէկուն նաւակը մաւոնայի մը զարնուելով անմիջապէս ընկղմեցաւ։ Շնորհիւ հասած օգնութեանց Սալիհ ողջամբ ազատեցաւ։

ՄԵԾԿԱԿ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.—Բերա աղա Ճամիի մէջ Աբրահամ փաշայի Բիլիպին դիմացը Մանկալճեան գոհարավաճառատան մէջ մեծկակ գողութիւն մը կատարուած է հետեւեալ պարագաներու մէջ։ Այդ վաճառատունը երկու մասի բաժնուած ըլլալով երկրորդ մասին մէջ կը գտնուէր Պ. Էմիլ Լուի անուն Ֆրանսացի ժամագործ մը որ առջի տասը խանութ երթալով կաշխատի։ Լեւոն և Ցարութիւն էֆէնտիք Մանկալճեան ալ, հակառակ կիրակի ըլլալուն քիչ ետքը խանութ կ'երթան և մինչեւ ժամը 7 աշխատելէ ետքը Պ. Էմիլի հետ կը մեկնին խանութը պահապան Ալիի յանձնելով։ Ասոնց մեկնելէն ետքը Ալի ալ իր կարգին խանութը գոցելով Ղալաթիա կ'երթայ։ Մանկալճեան եղբայրները և Պ. Էմիլ գարեջրատունը նստած էին, երբ այս վերջինը կերակուր ուտելու համար կը բաժնուի անոնցմէ։ Քիչ ետքը Ալի Ղալաթիայէն դառնալուն խանութը բաց տեսնելով կը կասկածի եւ կը վազէ խնդիրը իր տէրերուն իմաց տալու։ Ցարութիւն էֆ. Մանկալճեան անմիջապէս խանութ կը փութայ եւ ապրանքները քննելով ոսկէ ժամ մը պատահած չըլլալը կը հասկնայ։ Սակայն Պ. Էմիլի ցուցափեղկերուն մէջ գտնուած ժամացոյցներուն անհետացած ըլլալը տեսնելով դրամարկղը կը խառնէ եւ գոց կը գտնէ զայն։ Խնդիրը Պ. Էմիլի հաղորդուելուն այս վերջինը կը յայտարարէ թէ իր ժամացոյցները գողցուած են, որով ժամը գիշերուան 5ին Բերայի կառավարչութեան կը դիմէ։ Քննութիւններէ հաստատուած են թէ Մանկալճեաններու բազմարժէք ապրանքներուն ձեռք դպցուած չէ։ Գողցուած ժամացոյցներուն թիւը 123ի կը հասնի։ Կ'ըսուի թէ Պ. Էմիլ բաւական պարտքի տէր էր։ Ոստիկանութիւնը քննութիւնները շարունակելով հաստատած է թէ գողութիւնը դուրսէն գործուած չէ և թէ խնդիրը Պ. Էմիլի կողմէ գործուած խաղ մըն է։ Քննութիւնները կը շարունակուին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 24 Նոյ.— Պաշտօնապէս կը հերքուի թէ շփոթութիւններ ծագած ըլլան Ֆրանսական Քոնկոյի մէջ։

ՀՌՈՄ.—Կ'ըսուի թէ ծերակոյտին նախագահ Պ. Սարաքքօ հրաժարական պիտի տայ, մէկ քանի ծերակուտականներու անուանման հետեւանօք։

ԼՈՆՏՐԱ.—«Թայմզ» Ալլահապատէն կ'իմանայ թէ Էմիր Հապիպուլլահ սկսած է զբաղիլ պետական գործերով։ Աֆղան գաղթականները մեծ թուով Քապուլ կը դառնան, ուր ինչպէս նաև երկրին ամէն կողմերը անդորրութիւնը կատարեալ է։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.—Ծովակալ Րօճըրս(?) Փիլիփպեաններէն կը հեռագրէ թէ Սամար կղզին եղած Ամերիկեան զօրքերը կործաներ են Ֆիլիփփինեաններու երեք բանակետղներ, և թէ այդ տեղւոյն ապստամբութիւնը վերջացած է բոլորովին, Զօր. Ջաֆի Մանիլայէն կը գրէ թէ այժմ Լուզօն կղզին մէջ Ֆիլիփփինեաններու կազմակերպեալ ո և է խումբ չկայ։

ՀՌՈՄ.— Նախարարութիւնը ոյժ պիտի ամուսնալուծութեան օրինագծին վիճաբանութեանը՝ Երեսփ. Ժողովին մէջ։ Խորհրդարանը բացուելուն ծայրայեղ ձախակողմեաններ պիտի պահանջեն Նախարարութենէն՝ միջոցներ ձեռք առնել Իտալիա ապաստանող Ֆրանս. միաբանութիւններուն դէմ։

ԼՈՆՏՐԱ.—Կ'ըսուի թէ խորհրդարանին բացումը պիտի յետաձգուի մինչեւ Ցունուար 24, որպէս զի Էտուըրտ թագաւորը կարենայ անձամբ կատարել բացումը, քանի որ Արքունիքին սուգը Ցունուար 23ին կ'աւարտի։

—Ծովային նախարարութիւնը 20 զրահաւոր յանձնարարեց զանազան նաւարաններու։

ԱԹԷՆՔ.—Պ. Թէոթոքիսի դահլիճը, հակառակ ստացած վստահութեան քուէին, հրաժարեցաւ։ Ցորկիոս թագաւորը Պ. Զայմիսի յանձնեց նոր դահլիճին կազմութիւնը։

ԲԵՐԼԻՆ.— Գերմանական Թրանսադլանթիք հեռագրական ընդծովեայ պարաններու ընկերութիւնը սկսաւ նոր պարաններ զետեղել, Գերմանիան Մ. Նահանգներուն հետ կապելու համար։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ, Նոյ. 25.— Բրաքովիոյ մէջ հակագերման ցոյցեր տեղի ունեցան գերման Բոլոնիացիի մը դատապարտութեան հետեւանօք։

ԼՈՆՏՐԱ.— «Տէյլի Թէլէկրաֆ» կը հաւաստէ թէ կոմս Թոլսթոյի վիճակը յուսահատական է։

ԲԱՐԻԶ.—«Նովոյէ Վրէմիա» կը հաստատէ թէ Մանչուրիոյ մէջ ոսկիի հարուստ խաւեր գտնուած են։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՓՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	26.21
Երէկուան բարձր գինը	26.22
Երէկուան վար գինը	26.16

ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ Ֆր.	104.37
Երէկուան բարձր գինը	104.50
» վար »	102.75

Կը փափաքի՞ք հարսանեաց փայլը աւելցնող ՀԱՐՍԻ ՄՈՄԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼ, ԵԹԷ ԱՅՈ՛ ՀԱՃԵՑԷՔ ԴԻՄԵԼ

ՆՇԱՆ ՉԱՄԻՉԵԱՆԻ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՄԱՀՄՈՒՏ—ՓԱՇԱ
ԴԱՄՕՆՏՕ ԽԱՆԻ ՏԱԿ Թ. 86

ուր մեծ խնամքով կը պատրաստուին ամէն տեսակ ՀԱՐՍԻ ՄՈՄԵՐ դիւրամատչելի գիներով։

Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ մկրտութեան հագուստներ, հարսանեկան քօղքեր, գօտիներ, գլխարկի ծաղիկ փետուր, էկրէդ, սերեւ, պառէ, սանթէլ, քորսէլա, բասմանդրի, ֆիչու, քորսէ եւլն. որոնք կը վաճառուին

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ 50—42

ՏՈՔԹ. ՀԱՐՈՆԵԱՆ

Մասնագէտ ծննդական գործարաններու հիւանդութեանց

Յիշեալ բժիշկը բացի կիրակիէ ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէսօր, Բերա, Թանկալթի, Թայ փողոցի թիւ 6 տան մէջ, եւ կէսօրէն վերջը մինչեւ ժամը 11, Ղալաթիա, Վոյվոտա պահականոցին դիմացը Իզմիրլի օղլու խան թիւ 15։ Կը բժշկէ ծննդական գործարաններու ամէն կարգի հիւանդութիւններ. ամէնէն սաստիկ միզանցքաբորբոքումները եւլն. Նոր մեթոտներով եւ առանց ամենափոքր ցաւ զգացնելու մէկ քանի օրէն։ Քիչ ժամանակի մէջ կը դարմանէ նաեւ սաստիկ գաղղիական հիւանդութիւններ եւայլն։ 36—27

ԿՐԷՏԷԻ ԳԱՆՏԻԱ ԱՃԱՌՆԵՐԸ

Մասնաւոր գինեգաններ կրող և կայս. պալատան համար պատրաստուած կրէտէի Գանտիա աճառները, որոնց պատրաստուելու ատեն հող, կաւիճ եւ ուրիշ փասակար նիւթեր բնաւ գործածուած չեն եւ որոնք նշանաւոր հանդիսացած են կանանց մազերը ամրացնելու և մաքրելու յատկութիւններով, զեղչեալ գներով կը ծախուին Կայս. պալատան աճառի հայթայթիչ Աստա Ալէմ թիւ 7 վաճառատան մէջ կանխիկ գնով եւ պարկով. Անուշահոտ աճառին օխան 5.20 ղշ. պարզ տեսակը 4 ղշ. 10 փարա. Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւններ փութով կը կատարուին եղած ծախքը ապրանքին գնոյն վրայ բարդուելով. 75—4

ՋԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ

ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

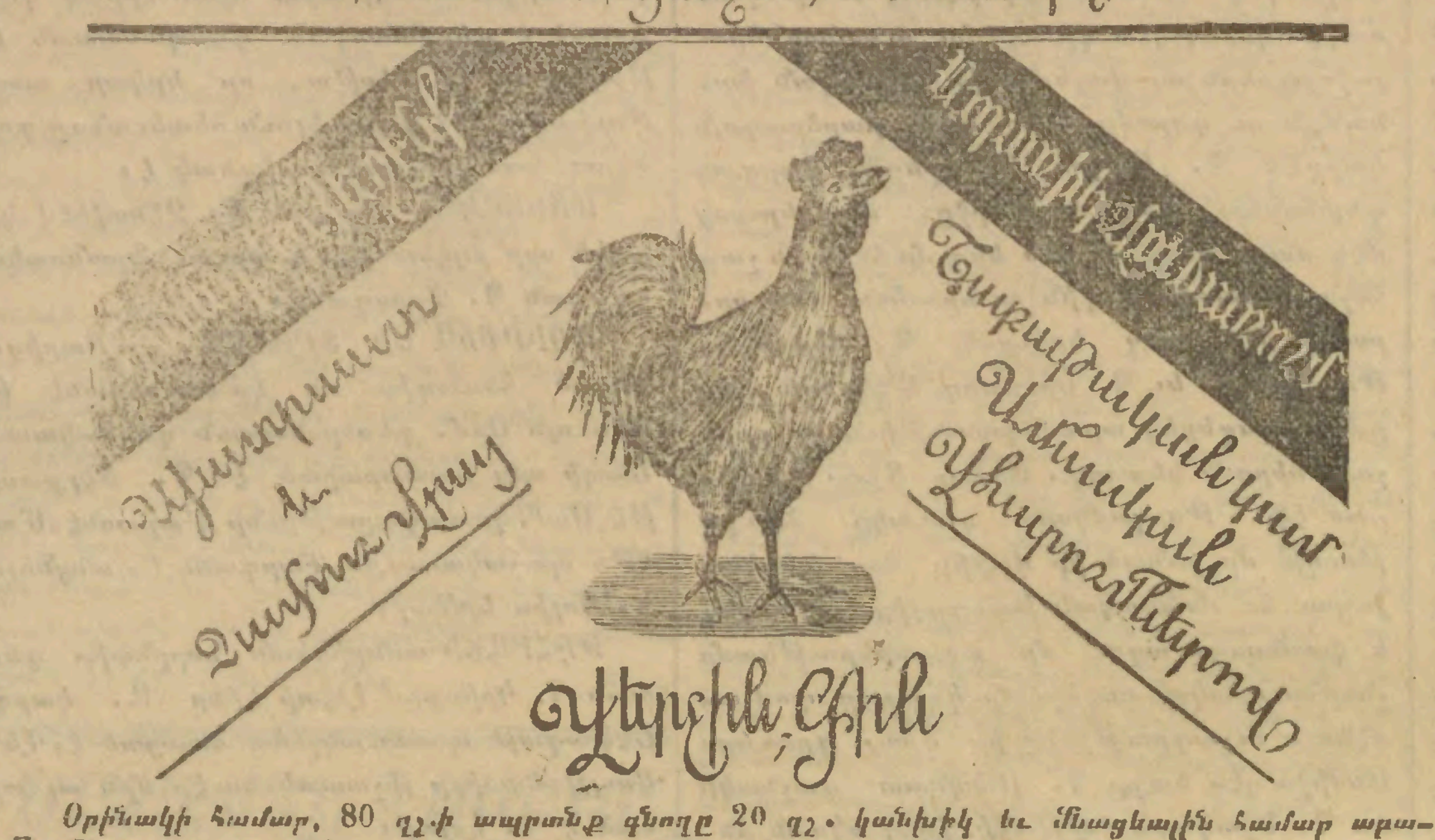
Բարակ եւ ընտիր սիկառի թուղթ գործածողներուն կը յանձնարարուի Ջավուշ Օղլուի գործարանին սիկառի թուղթը, որ խարիսխ նշանը կը կրէ։

Այս սիկառի թուղթը շատ տարիէ ի վեր մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալուն համար, անոր բազմաթիւ կեղծերը ելած են։ Ուստի բուն իսկ Ջավուշ Օղլուի թուղթը ասոնցմէ զանազանելու համար, խարիսխի նշանը կը դրոշմէ թուղթերուն ամէն մէկ թերթին վրայ՝ առանց մելանի՝ եւ կնիքի ձեւով այդ նշանը, եւ Թուրքերէն «Ջավուշ Օղլու» գրուած պէտք է ըլլայ։ Դարձեալ «Սթանպօլ» անուն սիկառի թուղթերը պէտք է գիտել թէ «Ջավուշ Օղլու» անունը եւ երկու սեւ նշան կը կրեն։ 78—25

„ՄՈՒՐՃԱՆԴԱԿ Ի ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ"

կը տպուին ամէն տեսակ Տաճկերէն, Հայերէն եւ Գաղղիերէն գիրքեր, տետրակներ, մահազդներ, նամակի գլուխներ եւ կը կատարուին ուրիշ ամէն տեսակ տպագրական գործեր, դիւրամատչելի պայմաններով։

Վաճառատունն Կարմիր Աքլոր
299, Մահմուտ փաշա, Աստառճըլար, 299

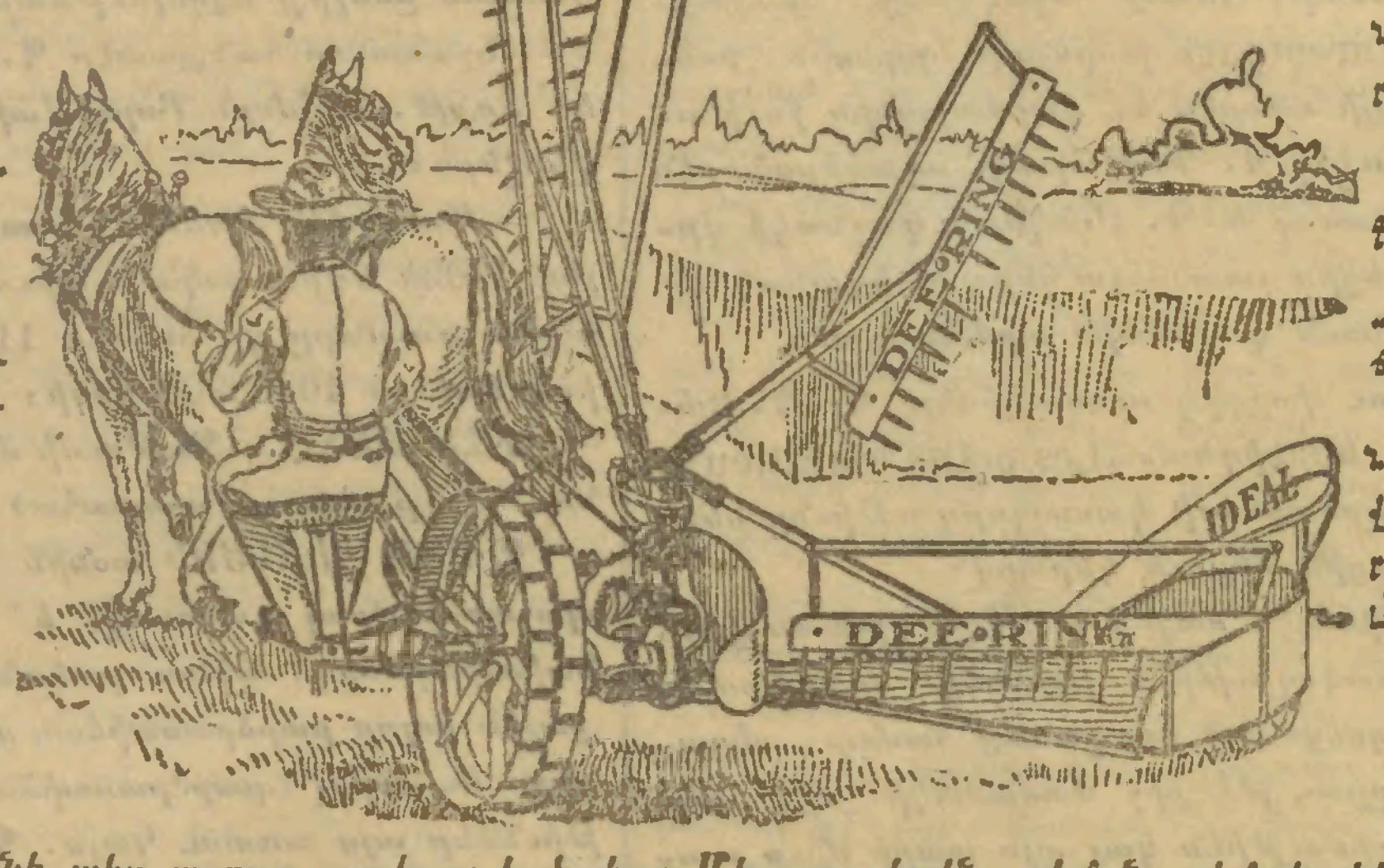
Օրինակի համար, 80 ղշ.ի ապրանք գնողը 20 ղշ. կանխիկ եւ մնացեալին համար շաբաթը 5 կամ ամիսը 20 ղշ. պիտի վճարէ։ 160 ղշ.ի գնողը 40 ղշ. կանխիկ եւ շաբաթը 10 կամ ամիսը 40 ղշ. պիտի վճարէ։ Եւ այսպէս շարունակաբար նոյն համեմատութեամբ։

ՏԻՐԻՆԿ

ՊԻՉՄԷՅԷ ՄԱԽՍՈՒՍ ՏԻՐԻՆԿ ՆԱՄ ԱԼԷԱԹ ՈՒ ԷՏԷՎԱԹ

Պու Ժապրիգա Բոքիզին 1900 էր գրիտօնաստանա23 միտալիա բիլ էն պէօյիւք միւքեաֆաթա նաիլ օլմուշ տըր։

Պէշմէյէ ... [illegible] ... 12000 ... [illegible] ... 9000 ... [illegible]

1901 1901

Իչթէ նէնի պիր ասըրա տուխուլ էյլէտիք։ Միւրուր խաէն զէման չիմտի նիւզ սէնէյի հէչմիչ, պինաէն ալէյհ վուգուաթը թարիխիյէ սըրասընա գայտ օլընմըշ տըր։ Պու տէվրի թէրագգըյաթը ալէլումում չայանը հայրէթ պիր տէրէճէյէ նէթիչտի. Մաքինա մարիֆէթին իլէ պիչմէք ֆէվգէլատէ պիր թէրագգը աէյի՛ մի։ 1858 սէնէսինտէ «Մարշ» նամ թըրփաէ մաքինասընըն իճատընտան պէրու պու կիւնէ տէկին սէնտաթը մուհիմմէի մէզգիւրէտը կէրէք Ամէրիգատա վէ կէրէք տիւնեանըն հէր պիր թարաֆընտա էն միւհիմ պիր մէվգը թութմուշ օլան ֆապրիգա «Տիրինկ» վէ գումբանեասը օլուպ, իմալ էյլէտիկի մաքինալարը սաթըն ալանլարըն հաստ ու հիսապը եօգ տըր։

Իսթէյէնլէրէ քաթալօկ տէֆթէրիմիզի մէճճանէն կէօնտէրիրիզ։ Մէզգիւր տէֆթէրտէ պիչմէյէ մախսուս.

«Իտէալ Տիրինկ» նամ տէմիր իթմէ «Իտէալ Տիրինկ» նամ թըրփան
» » » օրագ պիչմէ » » » թըրմըզ կիւփ

միւլթէլիֆ իւլ ճինս մուհթազամ մաքինալարըմըզըն րէսիմլէրի մէվճուտ վէ իչպու մաքինալար միւպալաղասըզ վէ ճիտտի սուրէթտէ թարաֆըմըզտան թարիֆ իտիլիր տիր։

Պու մաքինայարըն եէկեան տեբօզիթօրը՝ Ֆերսաատերտէ Գալաթատա Գեորգ պէյ խանընտա 1, 2, 3 նումարօլը մաղազալարտա Մ. Միտոնէյ Նովէլ վէ գումբանեասը տըր։

ԱԴԼԱՍ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (ԼԻՄԻԴԸՏ)

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1808ԻՆ
ՃՈՐՃ Գ. ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՕՐՈՎ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1000000
ՀԱՏՈՒՑՈՒԱԾ ՎՆԱՍՆԵՐ » » 15000000

Յիշեալ ընկերութիւնը շահաւոր պայմաններով և գիներով կ'ապահովագրէ ամէն կարգի շէնք հրդեհի դէմ։

ՎՆԱՍՆԵՐՈՒ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ԱՏԵՆ ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՓՈՅԹԵՌԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Դեր-գործակալ — ՆԻԿՈՂԱ ԺՈՐԺԻԱՏԻՍ
Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալ — ՃՈՐՃ ԿԷԹԸՐԱԼ

Գրասենեակ.— ՊՈԼԻՍ, ՔՈՃԱՄԱՆ ՕՂԼՈՒ ԽԱՆ, ԹԻՒ 13

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները՝ զուտ անգլ. պողպատեայ տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Արեւելքի մէջ Սինկէրի միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝
Բերա, Շիտակ Ճամբայ, Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա, Սինկէր խան, Թիւնէլին ետեւ եւ Թրամուէյի կայարանին դիմաց։
Պոլիս, Սուլթան Համամ թիւ 2, եւ Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի սթասիոն թիւ 13։
Կեղծիքէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է։

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1824ԻՆ

Դրամագլ. եւ երաշխ. գումար 2,700,000 Անգ. ոսկի | Տարեկան եկամ. 1,100,000 Անգ. ոսկի

ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ընկերութեան պատուաւորութեան համար դիմել Օսմ. Կայս. Պանքան։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ է
Ղալաթիա, Վօյվօտա թիւ 71, Ցակոբեան խան, Օսմ. Պանքային մօտ.

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։ Պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'ընդունուին։

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Մեծ Հայ վաճառատուն, պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձներու, Կ.Պոլիս Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ թ. 25։

Այս վաճառատան տէրը եւ հիմնադիրը Արտակ Մօսիկեան՝ իր աղղամփոփութեամբ յաճախորդներուն վստահութիւնը եւ համակրութիւնը գրաւած ըլլալով, յաջողութեան ամէն պայմաններով կը ներկայանայ իր այս ձեռնարկին մէջ։ Հրապարակին վրայ եւ ոչ մէկ վաճառատան մէջ նման չտեսնուած վարպետ ձեւող մը միշտ ներկայ է եւ պաշտօն ունի հսկել հանդերձներու լաւ պատրաստութեան։ Գիներու մասին գաղափար մը այն ատեն միայն կարելի է ունենալ մարդ, երբ ապրանաց վրայ նշանակուած թիւերը տեսնէ։

Կը խնդրուի ուշադիր կարդալ հետեւեալ խօսակցութիւնը.—Մեր հագուստը Հաճի Շահին վաճառատանէն առնենք։ — Ո՜ւֆ, ո՞վ պիտի ելլէ 69 սանդուղներէ վեր։ Ո՞վ պիտի հոգնի մինչեւ հոն։ —Ի՞նչ, չէ՞ք գիտեր, աշխարհ իմացաւ թէ Հաճի Շահին՝ խանին վերնայարկէն վար իջաւ իր յաճախորդներուն դիւրութեան համար, եւ այժմ կը գտնուի Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ թիւ 25 վաճառատունը։ Մարդը աժան հագուստ ծախելու հիւանդութենէն բռնուած չհամարձակեցաւ ուրիշներու նման սուղ և ծանր վարձքերու բեռան տակ մտնել։ Երկու տարի աժան վաճառատուն փնտռեց, փնտռեց, փնտռեց եւ վերջապէս գտաւ.... Հետեւաբար յաճախորդները թէ՛ դիւրաւ պիտի գտնեն զինքը եւ թէ միեւնոյն աժան գիներով հագուստ պիտի հագնին։ Անշուշտ գիտէք թէ հրապարակին վրայ միայն Հաճի Շահինն է որ ընկեր չունի, եւ աժան ծախելուն մեծ պատճառը ատ է որ շահածը ընկերներուն մէջ չի բաժներ։ Զինքը ճանչող եւ իրեն համակրողները գիտեն որ անձնական ծախքը այնքան չափաւոր է որ գոհ սրտով Ալլահ պէրէքէթ վէրսին կ'ըսէ, եւ փառք կուտայ....

—Ուրեմն երթանք Հաճի Շահինէն առնենք մեր հագուստը եւ մեր բարեկամաց ալ յանձնարարենք։

Կիրակի օրերը բաց է վաճառատունը։— Մէկ բիւք 2 ղշ. —Նորոգութեան աշխատութիւնները ծրի։

ՏՈՔԹ. ԳՐԻԳՈՐ ՃԷԼԱԼ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՋՂԱՅԻՆ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Տոքթ. Գ. Ճէլալ որ ասկէ առաջ Էքսթէռնի եւ Էնթէռնի պաշտօն վարած է Բարիզի հիւանդանոցներուն մէջ, այս անգամ Պոլիս հաստատուած է. 14 տարի Բարիզ անցընելէ վերջը։

ՏՈՔԹ. Գ. ՃԷԼԱԼ շքադրամով վարձատրուած է Assistance Publiqueի կողմէ։ Կը դարմանէ մասնաւորապէս ջղային և մորթային հիւանդութիւններ։ Չորեքշաբթիէ զատ ամէն օր կէս օրէն վերջը հիւանդ կ'ընդունի իր տունը։ Բերա, Սազըր Աղաճ թիւ 39։ ԲՇ. ԴՇ. եւ ՈՒՐ. առաւօտները կը գտնուի Սամաթիա, Գրիգեան դեղարանին քովի տունը։ 20—18

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 250,000,000 ՖՐԱՆՔ

Ամբողջապէս վճարեալ

Գործակալութիւն Կ. Պոլսոյ, Հալաճեան խան, Գարաքէօյ, Կամուրջին մօտ,
Դեր-Գործակալութիւն Պոլսոյ կողմը, Սուլթան-Համամ

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ կը կատարէ սեղանաւորական ամէն տեսակ գործողութիւն։ Փոխատուութիւն կ'ընէ արժեթուղթերու վրայ։ Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ՝ ի փոխարէն աւանդ թողուած արժեթուղթերու։—Ֆրանսական ու օտար զանազան հրապարակներու վրայ շրջաբերութեան կը դնէ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԵՐ եւ ՎԱՐԿԱԳՐԵՐ։—Պորսայի հրամաններ կը կատարէ։— Կտրոններ կը վճարէ։— Պայմանաժամով ՄՈՒՐՀԱԿՆԵՐ կուտայ, ազատ պայմաններով։—Արժեթուղթեր կ'ապահովէ։—Դրամ կ'ընդունի Չէքի հաշուով։

ԴՐԱՄԱՐԿՂՆԵՐ վարձու կուտայ։—Առեւտրական տոմսերու, բեռնագրերու եւ փոխանակագրերու արժէքը կը գանձէ։

ՊՈՂՍՈՅ Դեր-Գործակալութիւնը կը կատարէ ամէն տեսակ սեղանաւորական գործեր։—Ապրանքի վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ։—Ապրանք կ'ընդունի թէ՛ երբեւ անպայման աւանդ պարզ մթերոցնէք ստանալով եւ կամ յանձնակատարութեամբ՝ Պոլիս կամ արտասահման վաճառման համար։

„ՄՈՒՐՃԱՆԴԱԿ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ [41]

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ԿՆՈՋ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍՆ Ա.

ՎԱԼԱՆԹԻՆԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԺԱ.

ԿԱՅԾԱԿԻ ՀԱՐՈՒԱԾ

—Ա՜հ, բարի մայրիկս, ներեցէք, ներեցէ՛ք ինծի։

—Բարեբաղդաբար, Ժագ, այդ Ամերիկացին ճիշդ ժամանակին հասաւ, անդունդին եզերքին էիր, մազ մնաց պիտի գլորէիր, այդ մարդը ազատեց քեզ։ Եւ ես, ես ալ չպիտի կորսնցնեմ իմ սիրելի Թոնիկս եւ տակաւին երջանիկ օրեր պիտի յուսամ։

Մէկ քանի վայրկեանէ ի վեր թէեւ Ժագ իր մեծ մօր խօսքերը մտիկ ընելու երեւոյթ մը առած էր, սակայն մտածումը բոլորովին տարբեր տեղ մը կեդրոնացած էր։

Կոմսուհին, որ ուշադրութեամբ զայն կը դիտէր, անոր արտեւանունքներուն տակ պահուած արցունքի խոշոր կաթիլներ նշմարելով հարցուց տխրութեամբ.

—Ժա՞գ, ի՞նչ բանի վրայ կը մտածես։

—Ինչ բանի վրա՞յ...։

—Այո՛, լալու փափաք մը ունիս, ի՞նչ կայ, տղաս, չէ՞ս ուզեր ըսել։ Ժագ, արդեօք կը ցաւի՞ս այդ աղջիկը կորսնցնելուդ։

—Ո՛չ, ո՛չ, պատասխանեց Ժագ ուժգնօրէն։

—Ի՞նչ ունիս ուրեմն։

—Մայր, չեմ ցաւիր Վալանթինը կորսնցնելուս, որ անարժան է իմ սիրոյս եւ որ այժմ ամուսնացած է. կը մտածեմ մեր զաւկին վրայ։

—Ո՜հ, մոռցած էի այդ պարագան։ Ժագ միշտ կը հաւատա՞ս այդ մայրութեան։

—Այո՛։

—Բայց չէ՞ կրնար խաբած ըլլալ քեզ, ինչպէս որ ուրիշ խնդիրներու մէջ ալ խաբեց։

—Ո՛չ, պարագաներ կան յորում յայտնի կ'ըլլայ սուտն ու ճշմարտութիւնը։

—Բայց, զաւակս, «Կը սիրեմ քեզ» ըսած ատենն ալ միեւնոյն անկեղծ շեշտերով չխօսեցա՞ւ քեզի հետ։ Եւ ինչէ՞ն գիտես որ այդ միեւնոյն շեշտերով չխօսեցաւ նաեւ Ամերիկացիին հետ։ Ասոր ի՞նչ պիտի ըսես։

—Չեմ գիտեր։

—Ինչպէ՞ս չես գիտեր...։

—Մայր, խելքս գլուխս չէ...։

—Լաւ, բայց Ժագ, չեմ յուսար թէ այդ Ամերիկացին գտնելով ըսես անոր թէ իր կինը ժամանակաւ քու հարճդ եղած է։

—Ա՜հ, երբէք, երբէք։ Բայց իր զաւակը իմինս պիտի ըլլայ։

—Շատ լաւ, թող քուկդ ըլլայ. ետքը ի՞նչ պիտի ընես։

—Պիտի սիրեմ զայն։

—Աղէկ, բայց ի վերջո՞յ։

—Ի վերջոյ զայն իր մօրմէն պիտի առնեմ,

—Օ՜, որքա՞ն կ'աճապարես։ Տղա՛ս, այդ տղան քուկդ է, բայց քուկինդ չպիտի ըլլայ, օրինաւորապէս Պ. Պարքլէյի կը պատկանի։

—Որո՞ւ հոգ։

—Ինչո՞ւ այդպէս կը խօսիս, Ժագ, օրէնքը չե՞ս ճանչնար, մանաւանդ մեր երկրին օրէնքները։ Չե՞ս գիտեր թէ բան մը անկարող ես ընելու եւ թէ այդ մանկան հանդէպ օտարական մէկն ես դուն։ Սակայն մարդ չարգիլեր քեզ որ հեռուէն մտածես և հսկես անոր վրայ։ Ասկէ զատ, Ժագ, ինչո՞ւ պիտի գիտնաս որ այդ մանուկը քո՞ւկդ է թէ Ամերիկացիինը։

—Մանկան թուականէն յայտնի կ'ըլլայ.

Կոմսուհին գլուխը օրօրելով պատասխանեց.

—Հասկցայ մտածումդ, սակայն երբեմն ծննդաբերութիւնք ժամանակէն առաջ ալ կրնան պատահիլ։

Ժագ վայրկեան մը մտածելէ ետքը ըսաւ.

—Ճի՛շդ է, սակայն պիտի իմանամ, պիտի հասկնամ։

—Ժագ, կ'ուզե՞ս որ կարծիքս յայտնեմ քեզի։

—Ըսէք, բարի մայրիկ։

—Լաւ ուրեմն տղաս, կը մտածեմ թէ պէտք չպիտի ունենաս սիրելու եւ հսկելու այնպիսի մանուկ մը որ բնաւ աշխարհ չպիտի գայ։

Կոմսը չպատասխանեց։

—Ժագ, յարեց կոմսուհին, աշխատէ ժամ առաջ մոռնալ այդ գաղափարը։

Նոյն իրիկունը Վալանթինի եւ անոր ամուսնութեան վրայ բառ մը իսկ չարտասանուեցաւ իրենց միջեւ։ Այսու հանդերձ, հակառակ կոմսուհիին վերջին խօսքերուն՝ Ժագի մտածումը կեդրոնացած էր ծնելիք զաւկին վրայ, որուն մասին բնաւ չէր կասկածեր ինքը։

Տը Վալմոն կոմսը միւս կողմէ կը զարմանար այնքան դիւրաւ Վալանթինը մոռնալ սկսելուն վրայ՝ և անոր պատճառը կը վերագրէր իր արժանապատուութեան վիրաւորուելուն։

—Իրաւունք ունի մեծ-մայրիկս, կը մտածէր Ժագ, մարդու մը սրտին մէջ սէրը որքան որ հաստատ արմատներ թողած ըլլայ, արհամարհանքը կը խլէ կը նետէ զայն անկէ։

Իր սիրտը կ'արիւնէր տակաւին, սակայն բուժումը մօտալուտ էր, եւ եթէ մանկան մտածումը գոյութիւն չունենար, Ժագ արդէն մոռցած պիտի ըլլար Վալանթինը։ Այդ մանուկը վերջին հանգոյցն էր իր եւ այն կնոջ միջեւ, զոր կ'արհամարհէր եւ որ այժմ միայն զզուանք կը պատճառէր իրեն։ Սակայն մանկան վրայ մտածելով ակամայ անոր մօրը վրայ ալ կը մտածէր եւ Վալանթինի յիշատակը կը վերակենդանանար։

Ժագ տը Վալմոն նոյն օրն իսկ Արտաքին գործոց Նախարարութենէն յաջողեցաւ ամսուան մը արձակուրդ ձեռք բերել, եւ որովհետեւ Բարիզի մէջ գործ մը չունէր, հետեւաբար ծանոյց պառաւ կոմսուհիին թէ 15 օր եւս պիտի անցընէր Մեզիլի դղեակին մէջ անոր մօտիկը։

(Շարունակելի)

Թարգմ. ՊՕՂՈՍ ՋԻՋԷՐՃԵԱՆ